

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

MUHASEBE VE FİNANSMAN

VERGİ

ANKARA, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. VERGİ.....	3
1.1. Tanımı ve Önemi	3
1.2. Konusu	4
1.3. İlkeleri	6
1.3.1. Vergide Adalet İlkesi.....	6
1.3.2. Vergide Kesinlik İlkesi.....	7
1.3.3. Vergide Ekonomiklik İlkesi.....	8
1.3.4. Vergide Uygunluk İlkesi.....	8
1.3.5. Verginin Kanuniliği (Yaslılığı) İlkesi	8
1.4. Sınıflandırılması.....	9
1.4.1. Dolaylı ve Dolaysız Vergiler (Vasıtalı-Vasitasız Vergiler).....	9
1.4.2. Spesifik-Ad Valorem Vergiler.....	10
1.4.3. Şahsi Vergiler-Gayrişahsi Vergiler (Kişisel-Kişisel Olmayan Vergiler).....	10
1.5. Tarafları.....	11
1.6. Matrahı	12
1.7. Tarifesi	12
1.8. Tarhı.....	15
1.9. Tebliği.....	17
1.10. Tahakkuku.....	17
1.11. Ödenmesi	18
1.12. Vergi Hukuku.....	19
UYGULAMA FAALİYETİ	21
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	22
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	24
2. VERGİ TÜRLERİ VE YARGI SÜRECİ.....	24
2.1. Gelir Üzerinden Alınan Vergiler.....	25
2.1.1. Gelir Vergisi	25
2.1.2. Kurumlar Vergisi	28
2.2. Servet Üzerinden Alınan Vergiler.....	30
2.2.1. Motorlu Taşıtlar Vergisi	30
2.2.2. Veraset ve İntikal Vergisi	33
2.2.3. Emlak Vergisi	35
2.3. Gider ve Hizmet Üzerinden Alınan Vergiler	37
2.3.1. Katma Değer Vergisi (KDV).....	37
2.3.2. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV).....	39
2.3.3. Harçlar	40
2.3.4. Damga Vergisi.....	41
2.5. Vergi Uyuşmazlıkları.....	44
2.5.1. İtiraz.....	45
2.5.2. Uzlaşma	46
UYGULAMA FAALİYETİ	47
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	48

MODÜL DEĞERLENDİRME	49
CEVAP ANAHTARLARI.....	52
KAYNAKÇA	53

AÇIKLAMALAR

KOD	344MV0056
ALAN	Muhasebe Finansman
DAL/MESLEK	Finans Hizmetleri Elemanı
MODÜLÜN ADI	Vergi
MODÜLÜN TANIMI	Vergi ve vergi çeşitleri ile ilgili bilgi ve becerinin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Vergi ödeme işlemlerini yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile ödeyeceğiniz vergileri ayırt ederek işletmenin vergilerini ödeyebileceksiniz. Amaçlar 1. Vergi kavramlarını ve verginin taraflarını tespit edebileceksiniz. 2. Vergi türlerini ve vergide yargı sürecini tespit edebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Sınıf –atölye: Sinevizyon, perde, tahta, defter, kalem Bireysel öğrenme: İnternet, kütüphane, çevre, kitaplar, örnek bütçe, form belgeler, yazıcı. İşletme (sektör): Bütün kamu kurum ve kuruluşları
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Her faaliyet sonrasında o faaliyetle ilgili değerlendirme soruları ile kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Modül sonunda kazandığınız bilgi ve becerileri belirlemek amacıyla öğretmeniniz tarafından hazırlanan ölçme aracıyla değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Toplumsal ihtiyaçlarımızın giderilmesi için devletin yapacağı kamu hizmetleri ancak kamu gelirleri ile mümkündür. Daha önceki modüllerde de gördüğümüz gibi kamu gelirleri devletin birtakım faaliyetlerinden ve uygulamalarından elde edilmektedir. Devletin gelir kaynaklarından bir tanesi de vergidir. Hatta vergiler kamu gelirleri içerisinde en büyük paya sahiptirler.

Vergiler ülkenin ekonomik yapısına ve değişikliklere bağlı olarak düzenlenmekte ve bütün bireylerden alınmaktadır. Vergi, yapısı itibarıyla diğer gelir kaynaklarından farklı olarak düzenlenmekte ve uygulanmaktadır. Devlet gelirleri içerisindeki önemi nedeniyle verginin hesaplanması, toplanması ve denetimi titizlikle yapılmaktadır.

İsteklerimizin ve ihtiyaçlarımızın karşılanabilmesi için vergi ile ilgili sorumluluklarımızı yerine getirmemiz ve bu konuda diğer bireylere örnek olmamız gerekmektedir. Toplumun rahatlığı ve huzuru yine toplumu oluşturan bireylerin devlete karşı görevlerini yerine getirmesi ile mümkündür.

Sevgili öğrenci, bu modül ile verginin ne olduğunu öğrenerek önemini kavrayacaksınız. Vergi ile ilgili sorumluluklarınızı yerine getirerek hem kendinizin hem de içinde bulunduğunuz ülke vatandaşlarının daha rahat yaşamasına katkıda bulunacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Sevgili öğrenci, bu öğrenme faaliyeti ile verginin kavramlarını ve verginin taraflarını tespit edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyete başlamadan önce yapmanız gereken araştırmalar şunlardır:

- Herhangi bir kamu kuruluşuna giderek geçmiş yıl bütçelerini isteyiniz.
- Temin ettiğiniz bütçede vergilerin payını inceleyiniz.
- Yaptığınız alışverişlerin karşılığında aldığınız kasa fişlerini inceleyiniz, ödemiş olduğunuz vergilerin nasıl adlandırıldığına ve oranlarına dikkat ediniz.

1. VERGİ

1.1. Tanımı ve Önemi

Vergi, devlet ve diğer kamu kuruluşlarının, kamu hizmetlerinin finansmanını karşılamak üzere kişilerden zorla aldıkları paralardır. Çünkü vergi anayasamızda yer alan ve

herkesin ödeme gücüne göre ödemekle yükümlü olduğu bir görevdir. Anayasada yer alması nedeniyle yerine getirilmesi zorunlu ve çok önemli bir ödevdir. Verginin zorla alınması anayasada yer almasından ve vatandaşlık görevi olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla kimsenin vergi ödememe gibi ya da ödeme konusunda direnme gibi tercihi söz konusu olamaz. Anayasamızın 73. maddesinde vergi ile ilgili tanımlama ve bu konu ile yetkili organlar açıkça ifade edilmektedir.

Vergileme yetkisi devletindir ve egemenlik gücüne dayanarak devlet kişilerden vergi alır.

Kamusal hizmetlerin yerine getirilebilmesi için yapılacak harcamalarda vergiler, çok önemli bir mali kaynak oluşturmaktadır. Vergiler sadece kaynak olmakla kalmayıp aynı zamanda devlete sosyal, ekonomik ve politik amaçlarına ulaşabilmesi için de yardımcı olmaktadır. Devlet vergiyi bazı

durumlarda özendirici bir araç olarak kullanılmaktadır. Örneğin, ihracatı teşvik amacıyla ihracatçılara vergi indirimini ya da vergi iadesi yöntemlerini kullanarak ihracat miktarını artırabilmektedir. Yine birtakım sağlık sorunu olanların ya da özürli grubunda bulunanların vergi dışında tutulması, faaliyet gelirlerinin bir kısmının vergi gelir vergisinden muaf tutulması ekonomik ve sosyal amaçların yerine getirilmesinde verginin önemini açıklamaktadır.

Vergiler devletin kamu hizmetlerinin finansmanını sağlarken aynı zamanda devletin sosyal, ekonomik ve politik hayata müdahale etmesini de sağlayan bir araçtır.

1.2. Konusu

Verginin konusu, üzerine vergi konulan ve bu nedenle doğrudan ya da dolaylı bir şekilde verginin kaynağını oluşturan ekonomik unsurdur. Vergi borcunun doğumuna neden olan ekonomik unsurlar verginin konusunu oluşturmaktadır. Verginin konusu genel ve soyut bir kavramdır. Vergi kanunları genellikle vergi kavramlarını tanımlamaktadır. Ancak verginin konusunu belirleyen genel bir tanım getirilmemiştir. Kanun koyucu her vergi için konuyu belirtmeyi uygun bulmuştur. Böylece her vergi kanununun genellikle ilk maddelerinde o verginin konusu belirtilmiştir.

Verginin konusu verginin temel öğelerindendir. Konusu belli olmayan bir verginin konulması ve alınması mümkün değildir. Verginin kanuniliği ilkesi gereği verginin konusunun belirtilmesi şarttır.

Vergi kanunları genellikle konularına uygun adlar taşımaktadırlar. Örneğin, Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu. Bu kanunların genellikle 1. Maddelerinde verginin konusu açıkça ifade edilmektedir.

Vergiye doğuran olay Vergi Usul Kanununun 19. maddesinde şu şekilde tanımlanmaktadır. “ Vergi alacağı vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar.”

Vergiler kişilerin ekonomik güçlerine bağlı olarak alınmaktadır. Vergi ödeme gücü şeklinde de ifade edilen bu güç kişinin kendi gelir ve servetiyle orantılı olarak ödeyebileceği vergi miktarıdır. Başka bir ifade ile vergi ödeme gücü, kişinin kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamaya yetecek kadar olan gelirinin üstündeki gelirdir. Yani asgari geçim düzeyinin üstündeki gelirler ve servetler kişinin vergi ödeme gücünü gösterir. Bir kişinin kamu hizmetlerinden faydalanma miktarı arttıkça o kişinin gelir ve servetinde de artış görülür ve bu durumda da ödeyeceği vergi miktarı ve türü de değişmektedir.

Verginin konusu verginin neyin üzerinden hesaplandığını ve alındığını ifade

eder. Vergilerin alındığı yerlere göre vergi konusu üç başlıkta karşımıza çıkmaktadır:

- Gelir
- Servet
- Tüketim (harcama)

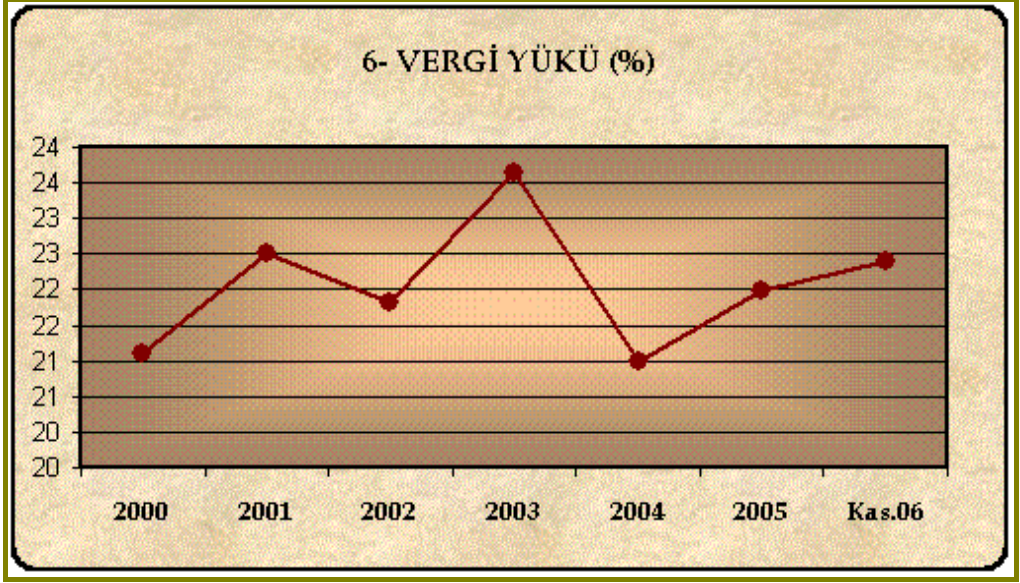
Gelir, kişinin çalışması karşılığında ve çalışma dışında elde ettiği her türlü kazançlarıdır. Kişinin geliri, o kişinin vergi ödeme gücünü gösteren en önemli göstergesidir. Geliri yüksek olan bir kişinin ödeme gücü geliri düşük olan kişiye göre daha fazladır. Gelir kişilerin harcama ve servetlerinde de etkilidir. Gelir arttıkça kişilerin harcama güçleri ve servetleri de artmaktadır. Her ne kadar gelir, vergi ödeme gücünü belirlemede çok önemli bir unsur olsa da gelirlerin tamamının vergilendirilmesi mümkün değildir. Gelir kaynaklarının yapılarının birbirinden farklı olması, kişilerin ve aile yapılarının farklılığı, farklı türde gelir unsurlarından oluşması vb. nedenlerde sadece gelirlerin vergilendirilmesi yeterli olmamaktadır.

Vergiye doğuran olaylardan bir diğeri de servettir. Servet, kişinin gelirinin tüketilmemiş biriktirilmiş olan kısmıdır. Servet genellikle mal ve mülk şeklinde oluşturulur.

Servet vergi ödeme gücünün belirlenmesinde önemli bir göstergedir. Servetin büyüklüğüne ve çokluğuna göre kişinin vergi borcu belirlenmektedir. Serveti çok olan kişinin vergi borcu serveti daha az olan kişiye göre daha fazladır. Bir kişinin ödeyeceği vergi gücü bir yıl boyunca sahip olduğu servet ve tabii ki geliri üzerinden hesaplanmaktadır. Servete sahip olma isteği kişilerin geleceğe dair bir güvence oluşturma ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Bu duygu ile harcanmayan gelirler servet olarak karşımıza çıkarken, servet de ayrıca vergi konusu olarak kabul edilmektedir. Yani kişilerin elde ettiği gelirler gelir olarak vergilendirilirken, aynı zamanda gelirin harcanmayan kısmı da servet olarak vergilendirilmektedir.

Harcama (tüketim) gelirin, ihtiyaçları karşılamak üzere çeşitli mal ve hizmetleri satın almak ya da bir takım faaliyetlerden faydalanmak amacıyla elden çıkarılan kısmıdır. Harcama gerçekleştirildiği anda vergiye konu olmaktadır. Harcama bir taraftan tüketim olarak vergilendirilirken, aynı anda servete de dönüşebilmektedir. Yani bir harcama aynı zamanda serveti oluşturabilmektedir. Bu durumda harcamalar hem tüketim hem de servet vergilerine kaynak olurlar. Harcamaların vergilendirilmesi kişileri tasarrufa teşvik eder. Tasarruf da bir şekilde karşımıza vergi konusu olarak tekrar çıkar. Örneğin, harcanmayan paralar bir süre sonra yatırıma dönüşür bu yatırımlar da genel olarak serveti doğurur. Harcamaların vergilendirilmesi, vergilerin tahsili ve takibi gelirlerin vergilendirilmesine göre daha kolaydır.

Vergilendirmede sadece gelirlerin ya da servetin veya harcamaların tek başına ele alınmaması, her üçünün de bir arada değerlendirilmesi hem vergi yükünün adil olarak dağıtılmasına hem de devletin gelir kaynağı olarak vergiden beklediği payı almasına imkân verecektir (Şekil 1.1).

Şekil 1.1: Ülkemizde 2000–2006 yılları arası vergi yükü

Bazı işlemler verginin konusuna girmekle birlikte ekonomik, sosyal, siyasi ve teknik nedenlerden dolayı vergi dışına çıkartılabilir. Vergi konusuna getirilen bu ayrıcalığa istisna adı verilir. İstisna geçici veya sürekli ya da kısmi veya tam olabilir.

1.3. İlkeleri

Vergilerin doğru bir şekilde uygulanabilmesi ve başarılı bir sonuç elde edilebilmesi için belirlenen ölçütlere vergi ilkeleri denir. Vergi ilkeleri vergi uygulamalarında uyulması gereken esaslardan oluşur. İlkelere uyulursa vergiden beklenen amaca daha kolay ve en az masrafla ulaşılır. Vergi ilkeleri olarak geliştirilmiş ve kullanılmakta olan ilkelerden en önemlileri şunlardır:

1.3.1. Vergide Adalet İlkesi

Bu ilke vergide adil olunmasını ifade eder. Adaletli olmak içinde bulunulan topluma ve o toplumda yaşayan kişilere, onların alışkanlıklarına gelenek ve göreneklerine, örf ve adetlerine göre değişiklik göstermektedir. Her toplum bu kavramı kendine göre yorumlar. Vergi adaleti de toplumdan topluma farklılık göstermektedir.

Adaletli bir vergi uygulamasında mükelleflerin ödeme güçlerine göre vergi yüküne katılmaları sağlanmalıdır (Vergide eşitlik ilkesi). Gelir ve vergi bakımından aynı düzeyde bulunan kişilerin vergileme konusunda aynı işlemlere tabi tutulmaları gerekmektedir. Kişilerin durumlarının eşitliğini tespit etmek zor bir iştir. Çünkü kişilerin gelirleri, harcamaları, servetleri, nüfusları, medeni durumları ve borçları eğitim durumları birbirlerinden farklıdır. Kişilerin şahsi özelliklerinin ve ödeme güçlerinin farklılığı vergi yüklerinin belirlenmesinde ve dağıtılmasında eşitliği mümkün kılmamaktadır. Ancak bazı vergilerle örneğin, Veraset ve İntikal Vergileri, Gelir Vergileri, Servet Vergileri ile vergi yükünün dağıtımında eşitliğe uyulmaya çalışılmaktadır.

Vergi adaletinin sağlanmasında kişilerin asgari geçim sınırlarının vergi dışında tutulması, bu sınırın üzerinin vergilendirilmesi esastır. Ayrıca, Kişilerin şahsi ve ailevi özellikleri, dikkatten kaçırılmamalı, vergi kaçakçılığı dikkatle takip edilmeli ve çifte vergi önlenmelidir. Sermaye geliri ile faaliyet gelirlerinin ayrı ayrı vergilendirilmeleri gerekmektedir.

Adil bir vergilendirmenin yapılmasında kişilerin din, dil, ırk, unvan, vb. özelliklerini dikkate alınmadan (vergide genellik ilkesi) herkesin kendi gelir, servet ve harcamaları vergiye tabi tutulmalıdır. Bir ülkede yaşayan bütün vatandaşlar ile başka ülkede yaşamakla beraber ülke içinde gayrimenkulü olanlar ve ülkede altı aydan fazla ikamet eden yabancı uyruklu kişiler vergiye tabidirler.

Herkes vergi ödemekle mükelleftir. Ancak, bazı siyasi, ekonomik ve sosyal nedenlerle bazı gruplar ya da kişiler vergi dışında tutulmaktadır. Bu durum vergi muafiyeti adı ile adlandırılır. Vergi alınması gerekirken bazı konuların vergi dışında tutulması ise vergi istisnası olarak adlandırılmaktadır. Örneğin, sakatlık durumlarında vergi indirimi, sakatlığın ve özrün durumuna göre vergi muafiyeti, ihracat konularına göre vergi istisnası uygulamaları, ordu evleri ve askeri kantinlerin vergi dışı tutulması.

Kişilerin kamu hizmetlerinden yararlanma derecelerine göre vergilendirilmeleri gerektiği fayda yaklaşımı ile ele alınmaktadır. Bu yaklaşıma göre kişiler kamusal hizmetlerden faydalandıkları ölçüde vergiye tabi tutulurlar. Örneğin, motorlu araç sürücüleri kara yollarının aşınmasından sorumlu oldukları için Motorlu Taşıtlar Vergisi ödemektedirler. Vergide adaletin sağlanmasında önemli bir ölçü olmakla birlikte kişilerin hizmetlerden faydalanma derecelerinin tespiti oldukça güçtür. Kamusal hizmetlerin kişilere sağladıkları faydalar bölünemez ve belirlenemez, diğer taraftan kişiler faydalandıkları hizmetleri gizleyebilirler ve kamusal hizmetlere olan taleplerini ifade etmeyebilirler. Bu nedenlerle fayda yaklaşımı tek başına yeterli olmamaktadır.

Vergide adaletin sağlanmasında kişilerin ödeme güçlerinin dikkate alınması gerektiğini savunan yaklaşım ise ödeme gücü yaklaşımıdır. Kişinin vergi ödeme gücünün göstergeleri, kişinin geliri, serveti ve harcamalarıdır. Kişinin vergi ödeme gücüne göre vergilendirilmesi aynı zamanda gelir dağılımında da adaleti sağlamaktadır.

1.3.2. Vergide Kesinlik İlkesi

Vergi alındıktan sonra kişiye tekrar ödenmez. Ancak vergiyi teşvik amaçlı bazı vergi iadesi uygulamaları bu ilkeyi ortadan kaldırmaz. Verginin konusu, oranları, ödeme yeri ve zamanı ve ödeme şekli vergi kanunlarında açık ve net bir şekilde belirtilmektedir. Bu konuda herhangi bir belirsizlik ya da değişik anlaşılmalara sebep olacak ifadeler yer almamaktadır.

Mükelleflerin vergilerini kanunda belirtilen şekilde ve yerde ödemeleri ve bu konuda herhangi bir şüphe duymamaları gerekmektedir.

1.3.3. Vergide Ekonomiklik İlkesi

Vergi uygulama ve toplama maliyeti, elde edilen vergi hâsılatına göre yüksek bir seviyede olmamalıdır. Mükellefin cebinden çıkan para ile devlet hazine giren para arasındaki fark çok küçük olmalıdır. Vergiden beklenen hâsılatın belirli bir dönem içinde elde edilmiş olması ve elde edilirken en az masrafla yani harcamaların aşgari seviyede tutularak tahsil edilmesini öngörmektedir. Burada önemli olan hem vergi tahsilâtının vergi süresi içerisinde yapılabilmesi hem de vergi maliyetinin en düşük seviyede tutulabilmesidir. Vergi uygulamasının maliyetleri içinde vergi ile ilgili görevli memurların aylıkları, kırtasiye, ısıtma, aydınlatma, haberleşme masrafları, vergi uyuşmazlıları ve vergi yargısı ile ilgili masraflar, posta, ulaşım, danışman ücretleri, yayın ve araştırma masrafları ve diğer saklı maliyetler (kolaylıkla hesaplanamayan) girmektedir.

1.3.4. Vergide Uygunluk İlkesi

Vergi mükellefler için en uygun ve doğru bir zamanda, en uygun biçimde alınmalıdır. Vergi toplumun yapısına uyumlu olarak, ekonomiyi zorlamadan elde edilen bir gelir olmalıdır. Bu her birey için uygun olan zamanda vergilendirilmenin yapılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Bireysel olarak tek tek uygunluğun sağlanması mümkün değildir. Çünkü mükellefler arası ekonomik, sosyal, mali ve psikolojik duruma göre uygun zaman ve koşullar arasında önemli farklılıklar vardır. Burada önemli olan uygunluğun genele göre belirlenmesidir. Örneğin, çiftçilerden alınacak olan vergilerin tahsil zamanı hasatlarını aldıktan sonraki bir zaman olmalıdır. Bunun dışındaki zamanlarda vergi alınması çiftçinin para darlığı çektiği dönemler olacağı için tahsili mümkün olmayabilir ve çiftçileri zor durumda bırakır.

1.3.5. Verginin Kanuniliği (Yaslılığı) İlkesi

Vergileme ilkelerinin oluşumunda, Anayasa'nın sadece doğrudan vergi ile ilgili hükümlerinin değil, tümünün dikkate alınması gerekir. Anayasa'nın ceza hukukuna ilişkin suç ve cezaların yasallığı, suç ve cezaların önceden belli olması vb. gibi ilkeler, vergi ceza hukukunun temel ilkeleri olmak durumundadır. Hukuk devleti ilkesinin hukuki güvenlik ve hukuki istikrar ilkeleri aynı zamanda vergi hukukunun da ilkeleri olmak durumundadır. Özel girişim özgürlüğü ve sözleşme özgürlüğünün asıl olması, vergileme ilkeleri içerisinde, bu özgürlükleri kullanılamaz hale getirmeme şeklinde belirmelidir.

Anayasanın 73. maddesi “Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konular, değiştirilir, kaldırılır” düzenlemesini içermekte olup öğreti ve uygulamada verginin yasallığı ilkesi olarak adlandırılan bu ilke vergi, resim, harç ve benzeri kamusal güce dayalı bütün yükümlülüklerin yasayla düzenlenmesi zorunluluğunu öngörmektedir.

Verginin yasallığı ilkesi devlet açısından, verginin alınması zorunluluğu ve verginin cebri icra yoluyla alınmasının sınırlarını belirlerken aynı zamanda da birey yararına da “temsilsiz vergi olmaz”, “kanunsuz vergi olmaz” ve “verginin belirgin olması” gibi ilkelere dikkat ederek sınırları belirlemektedir.

Verginin yasallığı ilkesi demokratik mücadelenin sonucu olarak uzun bir tarihi süreç içinde bugünkü anayasal yerini ve boyutunu kazanmıştır. Vergi koyma yalnızca parlamentoya ait olan devredilmez bir yetkidir. Bu ilke yazılı hukuk kuralları şeklinde düzenlenen vergisel konuların ancak yasaların düzenlendiği çerçeve içinde değerlendirilmesini gerekli kılar. Aksi takdirde yasanın oluşumunda ya da uygulanmasında ifade olunan sözler ya da fikirler ancak söz ya da fikir sahiplerini bağlar.

Verginin yasallığı ilkesi keyfi ve takdiri uygulamaları önleyecek ilkelerin yasada yer alması amacını güderek, bireylerin özgürlüklerini devlete karşı koruyan güvenlik sınırlarını çizmektedir. Bu ilke ülkemizde ilk kez 1924 Anayasasında yer almıştır. Bunu takip eden 1961 ve 1982 Anayasalarında birtakım değişikliklerle bu ilkeye yer verilmiştir.

1.4. Sınıflandırılması

Vergiler konularına, mükelleflerin şahsi durumlarına, tarife şekline ve yansıma durumuna göre sınıflandırılır. En yaygın olarak kullanılan sınıflandırma şekilleri şöyledir:

1.4.1. Dolaylı ve Dolaysız Vergiler (Vasıtalı-Vasitasız Vergiler)

Mükellef kendi vergisini ödüyorsa ve bu vergi yükü başkalarına devredilmiyorsa bu vergi dolaysız vergi olarak adlandırılır. Emlak Vergisi ve Gelir Vergisi bu tür vergilere en güzel örneklerdir. Tahsil durumu açısından, eğer bir vergi belirli dönemlerde ilgili mükellef adına tarh ve tahsil ediliyorsa dolaysız vergidir. Örneğin, Kurumlar Vergisi.

Bir mükellefin vergisi başkalarına devrediliyorsa, mükellef vergisini kendisi ödemiyeceği devredilen vergi dolaylı vergi olarak adlandırılır. Örneğin Katma Değer Vergisi. Vergi belirli olmayan zamanlarda ve mükellefe bağlı olmaksızın tarh, tahakkuk ve tahsil ediliyorsa dolaylı yapıdadır.

Dolaylı ve dolaysız vergi ayırımında ölçü vergilerin yansıma durumu ve tahsil durumudur. Piyasanın yapısı, mal ve hizmetlerin arz ve talep durumları, ekonomik koşullar verginin yansımalarını etkiler. Daha önce yansıyan bir vergi ekonomik durumların değişmesine göre daha sonra yansımazabilir. Verginin tahakkuk ve tahsil şekli, verginin alınma süresi ve vergi konusunun düzenli ve sürekli olma durumunu belirlemektedir.

Türk Vergi sistemi içerisinde yer alan vasıtasız vergiler şunlardır:

- Gelir Vergisi
- Kurumlar Vergisi
- Emlak Vergisi
- Veraset ve İntikal Vergisi
- Motorlu Taşıtlar Vergisi

Vasıtalı vergiler:

- Mal ve hizmetlerden alınan vergiler
 - Dâhilde Alınan Katma Değer Vergisi
 - Ek Vergi

- Taşıt Alım Vergisi
- Akaryakıt Tüketim Vergisi
- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
- Damga Vergisi
- Harçlar
- Dış Ticaretten Alınan Vergiler
 - Gümrük Vergisi
 - Akaryakıt Gümrük Vergisi
 - Tek ve Maktu Vergi

İthalden Alınan KDV

Bir verginin dolaylı ya da dolaysız olduğunu anlayabilmek için şu ölçülere bakmak yeterlidir.

- Genel fiyat seviyesini etkileyen vergiler dolaylı vergi, genel fiyat seviyesini etkilemeyen vergiler ise dolaysız vergilerdir.
- Nispi fiyatları değiştiren vergiler dolaylı vergi, değiştirmeyen vergiler ise dolaysız vergilerdir.
- Yükü başkalarına aktarılan vergiler dolaylı vergi, verginin konulduğu kişi ya da kurumlar tarafından ödenen vergiler dolaysız vergilerdir.
- Gelirlerin harcanması işlemlerini vergilendiren vergiler dolaylı vergi, gelirlerin elde edilmesine ilişkin işlemleri vergilendiren vergiler ise dolaysız vergilerdir.

1.4.2. Spesifik-Ad Valorem Vergiler

Vergi borcunun hesaplanma biçimine dayanan bir ayırımdır.

Vergi borcunun ağırlık, hacim, uzunluk gibi ölçüler üzerinden hesaplanarak belirlendiği vergiler spesifik vergilerdir. Resim ve harçlar spesifik vergilere en güzel örnektir.

Matrah değerleri üzerinden hesaplanan vergiler ise ad valorem vergilerdir. Bu vergilere örnek olarak Katma Değer Vergisi verilebilir.

Fiyat değişmelerinde, konulan verginin nisbi ağırlığının sürekli değişmesi, spesifik vergilerin fiyat hareketlerini izlemede yetersiz kalması ve spesifik tarifelerin gelir vergisi, kurumlar vergisi, katma değer vergisi gibi belli vergi türlerine uygulama imkanının olmaması nedeniyle günümüzde spesifik tarifelerin uygulandığı vergilerin sayısı oldukça azalmıştır.

1.4.3. Şahsi Vergiler-Gayrişahsi Vergiler (Kişisel-Kişisel Olmayan Vergiler)

Mükellefin kişisel durumunu, ailevi durumunu dikkate alan diğer bir ifade ile kişinin evli ya da bekar oluşunu, çocuklarının bulunup bulunmamasını, sakatlık halini ve buna benzer durumları dikkate alan ve artan oranlı olan vergiler şahsi vergiler, bunları dikkate almayan ve eşit oranlı tarifeye göre alınan vergiler ise gayri şahsi vergilerdir. Şahsi Vergilere

örnek olarak Veraset ve İntikal Vergisi verilirken, gayri şahsi vergilere ise Emlak Vergisi verilebilir.

1.4.4. Gelir-Servet-Harcama Üzerinden Alınan Vergiler

Günümüzde en çok kullanılan ayırımlardan birisi de vergi matrahının niteliğine göre yapılan ayırımdır. Bu ayırıma göre, verginin matrahını gelirin oluşturması gelir üzerinden alınan vergileri, vergi matrahının servetin oluşturması servet üzerinden alınan vergileri, verginin matrahını harcamaların oluşturması ise harcamalar üzerinden alınan vergileri ortaya çıkarmaktadır.

Gelir üzerinden alınan vergilere gelir ve kurumlar vergisi, servet üzerinden alınan vergilere emlak, motorlu taşıtlar, veraset ve intikal vergisi, harcamalar üzerinden alınan vergilere ise mal ve hizmetler üzerinden alınan katma değer vergisi örnek olarak verilebilir.

1.5. Tarafları

Vergilemede iki taraf bulunur. Bunlardan birisi verginin borçlusu iken diğeri ise verginin alacaklısıdır.

Verginin alacaklısı, vergilendirme yetkisine sahip olan devlettir. Devlet vergilendirme yetkisini bazı kamu kuruluşlarına da devredebilir. Vergilendirme yetkisi devletçe yerel yönetimlere, bağımsız kamu kuruluşlarına ve merkezi yönetimlere tanınsa bile vergi alacaklısı yine de devlettir.

Verginin borçlusu vergiyi ödemekle yükümlü olan mükellef ve sorumlu kişilerdir.

Mükellef (yükümlü), VUK' ya göre "vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüp eden gerçek veya tüzel kişidir" (M.8/1) Mükellefin en önemli unsuru vergi borcunu ödemesidir. Buna maddi mükellefiyet de denir. Bunun yanında mükellefin defter tutmak, onaylatmak, işe başlamayı ve bırakmayı bildirme, beyanname verme, defter ve belgeleri saklama ve gerektiğinde gösterme gibi ödevleri vardır. Bu tür mükellefiyet de biçimsel mükellefiyet olarak adlandırılır. Mükellefi hem vergi borcunu ödeyen hem de kanunlarla kendisine verilen biçimsel görevleri yerine getiren kişi olarak ele almak gerekmektedir.

Vergi sorumlusu, gerçek mükellef olmamakla birlikte, gerçek mükelleflerle olan ilişkileri dolayısıyla vergi kanunlarının gösterdiği hallerde, verginin hesaplanarak kesilmesi ve vergi dairesine ödenmesi veya diğeri bazı işlerin yapılması (defter tutma, beyanname

verme vb.) mecburiyeti olan üçüncü kişilere denir. Kısacası verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir. Buradaki sorumluluk başkasının borcundan dolayı sorumluluktur. Vergi sorumlusu yaptığı işler dolayısıyla mükellefe çok benzemekle birlikte ondan farklıdır. Vergi sorumlusu verginin borçlusu değildir. Verginin asıl borçlusu mükelleftir. Vergi sorumlusu asıl vergi borçlusu olan mükellef adına ve onun ekonomik değerlerinden vergi keserek vergi dairesine ödemektedir.

1.6. Matrahı

Verginin hesaplanmasında esas alınan değer ya da miktara matrah denir. Bu matrahın üzerine bir vergi tarifesi uygulanarak vergi borcu hesaplanır. Vergi matrahları iki çeşitte karşımıza çıkar.

Ad valorem matrah (değer esaslı) ekonomik unsurların değerleri esas alınarak hesaplanır ve bu matraha belirli bir vergi oranı belirlenir. Örneğin bir kazançtan %20 vergi almak gibi.

Spesifik matrah (miktar esaslı matrah) parasal değer düşük olan vergi konularında uygulanan bir matrahtır. Örneğin, pasaport harçları.

Vergi matrahı belirlenirken birtakım usuller dikkate alınır.

- **Beyan Usulü:** Bu usule göre, mükellef ya da vergi sorumlusu vergi matrahını kanunda belirtilen esaslara göre saptayarak vergi dairesine yazılı olarak bildirmektedir. Vergi dairesi sadece beyanname ile bildirilen matrahın doğruluğunu denetlemekle yetinmektedir.
- **Karineler (Dış Göstergeler) Usulü:** Bilinen değerlerden bilinmeyen bir değer varlığını belirlemektir. Bu usulde mükellefin gelir ve servetinin ölçüsü olarak bazı dış belirtilerden yararlanılır. Örneğin, işçi sayısı, makine ve alet sayısı ise mükellefin vergi ödeme gücü belirlenir. Adaletsiz ve verimsiz bir usuldür.
- **İdarece Takdir Usulü:** Vergi matrahı vergi idaresince tek taraflı olarak saptanmaktadır. Takdir komisyonları Vergi Usul Kanununun öngördüğü hallerde ve belirttiği prosedüre göre matrahı saptamaktadır. Ayrıca ortalama kâr hadleri ile zirai kazançlar merkez ve il komisyonları da matrahın saptanmasına yönelik hizmetler görmektedir.
- **Götürü Usul:** Bu usulde de matrah idarece saptanmaktadır. Ancak karineler ve idarece takdir usullerinde olduğu gibi her mükellef için ayrı ayrı değil, yükümlüler gruplandırılarak yapılmaktadır. Bu bakımdan diğerlerine göre daha genel ve objektiftir. Gerçek olarak saptanamayan gelir ya da kazançlar bazı belirti ya da karinelerden yararlanarak tahminen saptanmaktadır.

1.7. Tarifesi

Vergi borcunun hesaplanabilmesi için vergi matrahına uygulanan ölçülere vergi tarifesi denilir. Vergi tarifesi verginin temel öğelerindendir. Her vergi kanunu vergi tarifesini açık ve net olarak belirtmek durumundadır. Anayasanın 73. maddesine göre Bakanlar Kurulu kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde vergi tarifesinde değişiklik yapabilir.

Vergi matrahına uygulanan ölçüler iki çeşittir. Spesifik (miktar usulü) tarifede matrah biriminden alınacak vergi mutlak rakam olarak saptanmaktadır. Ad valorem (oranlar usulü) tarifede ise ekonomik ve teknik değerlere göre saptanan matraha belirli oranlar uygulanmaktadır. Ad valorem vergi tarifesi, tek oranlı tarife, artan oranlı tarife, tersine artan oranlı tarife ve azalan oranlı tarife olmak üzere dört çeşitten oluşmaktadır.

Vergi ve harçlarla ilgili kanunlarda, mevcut tutarların, her yıl yeniden değerlendirilmesinde artırılması öngörülmektedir. 2007 yılı için belirlenen yeniden değerlendirilme oranı %7,8'dir. Buna göre yeniden değerlendirilme oranında artırılan bazı vergi ve cezalara ait tablo aşağıdadır. Tablo.1.1.

VERGİ VE HARÇLAR	MEVCUT TUTAR (YTL)	2007 TUTARI YTL
MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ		
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtı 1-3 yaş		
1300 cm3 ve altı	305,00	328,00
1301-1600 cm3 arası	487,00	524,00
3501-4000 cm3 arası	6.715,00	7.238,00
4001 cm3 ve üstü	10.988,00	11.845,00
-Minibüs 1-6 yaş	365,00	393,00
Otobüs v.b 1-6 yaş 46 kişi ve üstü	1.464,00	1.578,00
HARÇLAR		
Pasaport harçları		
-6 aya kadar olanlar	88,70	95,60
-1 yıl için olanlar	126,70	136,50
-2 yıl için olanlar	213,70	230,30
Vize harçları		
-Tek giriş vizeleri	152,40	164,20
-Müteaddit giriş	509,90	549,60
-Tek transit vizesi	152,40	164,20
-Çift transit	305,50	329,30

Trafik harçları		
-A sınıfı sürücü belgesi	54,90	59,10
-B sınıfı sürücü belgesi	164,70	177,50
-F ve H sınıfı sürücü belgesi	54,90	59,10
DAMGA VERGİSİ		
Bilanço	15,30	16,40
Gelir Tablosu	7,60	8,10
KDV-Muhtasar Beyanname	13,10	14,10
Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi	19,70	21,20
Yıllık Kurumlar Vergisi Beyannamesi	26,10	28,30
ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ (İş yerleri)		
Bina Grupları		
1. grup 1. derece	1.537,00	1.600,00
1. grup 5. derece	614,00	660,00
7. grup 1. derece	32,00	34,00
VERGİ CEZALARI		
En az ceza haddi		
-Damga vergisinde	6,00	6,40
-Diğer vergilerde	12,90	13,90
Fatura, Fiş,S.Meslek Mak.Gider Pusulası, makbuzu ,Sevk İrsaliyesi vermemek, almamak	129,00	139,00
FATURA DÜZENLEME SINIRI	520,00 YTL	560.00 YTL
DEMİRBAŞ GİDER KAYDETME SINIRI	520,00 YTL	560.00 YTL

Tablo:1.1. 2007 yılı yeniden değerlendirme oranında artırılan vergi ve cezalar ait tutarlar

1.8. Tarhı

Verginin tarhı, vergi alacağının kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak miktarının belirlenmesidir.

Verginin tarhı idarece yapılır. Ülkemizde bu işi vergi daireleri yapmaktadır. Verginin tarhı Vergi Usul Kanununun 20. maddesinde tanımlanmıştır.

Vergi Usul Kanununun 25.-39. maddelerinde tarh yöntemlerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre vergi tarhı aşağıdaki yöntemlerle yapılmaktadır.

- **Beyannameye Dayanan Tarh:** Bu usulde mükellef veya vergi sorumlusu vergi matrahının saptanmasına esas teşkil edecek bilgi ve olayları yazılı olarak bildirmektedir. Hatta mükellef veya sorumlu saptadığı matraha vergi oranının uygulayıp ödeyeceği vergiyi de beyannamelerinde göstermektedir. Düzenlenen beyannameler direkt vergi dairesine verilmektedir. Beyan üzerinden alınan vergilerde tarh, tebliğ ve tahakkuk işlemleri bir arada yapılır. Tarh işleminin zamanı vergilere göre değişiklik gösterir.
- **Götürü Matrahlar Üzerinde Tarh:** Götürü usule tabi mükellefler beyanname vermezler. Bu mükelleflerin vergi matrahı idarece saptanır. Ancak bu mükellefler vergi karnesi almak zorundadırlar. Götürü usulde vergilendirilen ticaret, serbest meslek ve hizmet erbabının vergileri, tarh zamanında bu mükelleflerin bağlı bulunduğu vergi dairesine başvurarak ibraz edecekleri vergi karnelerine yazılması suretiyle tarh olunur. (VUK md.19)
- **İkmalen Vergi Tarhı:** Vergi Usul Kanununun 29. maddesine göre ikmalen vergi tarhı “Her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tespit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir.” İkmalen vergi tarhı tamamlayıcı nitelikte bir tarhtır. Bunun için daha önceden bir tarhın gerçekleşmiş olması gerekmektedir. İkmalen vergi tarhı, genellikle vergi incelemeleri sonucu bulunan matrah farkları üzerinden yapılmaktadır. İkmalen tarh edilen vergi ihbarname ile mükellefe tebliğ edilir. Mükellefin tebliğ tarihinden başlayarak 30 gün içinde dava açma hakkı vardır. Verginin tahakkuku ancak davanın sonuçlanması ile olabilir.
- **Re’sen Vergi Tarhı:** Vergi Usul Kanununun 30. maddesine göre, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkan bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden verginin tarh olunmasıdır. Vergi Usul Kanunu, aşağıdaki hallerden herhangi birinin bulunması durumunda verginin re’sen tarh edileceğini belirtmiştir:

- Vergi beyannamesinin kanuni süresi geçtiği halde verilmemiş olması,

- Vergi beyannamesinin kanuni ya da ek süreler içinde verilmekle beraber beyannamede vergi matrahına ilişkin bilgilerin gösterilmemiş olması,
 - Vergi Usul Kanununa göre tutulması zorunlu olan defterlerin hepsinin ya da bir kısmının tutulmamış ya da tasdik ettirilmemiş olması ya da vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlara herhangi bir nedenle ibraz edilmemesi,
 - Defter kayıtlarının ve bunlarla ilgili belgelerin, matrahın doğru ve kesin olarak saptanmasına imkân vermeyecek derecede noksan, usulüz ve karışık olması, dolayısıyla kanıt yeteneğinin olmaması,
 - Mükelleflerin vergi incelemeleri sırasında giderlerinin belgelendirilmemesi,
 - Tutulması zorunlu olan defterlerin ya da verilen beyannamelerin gerçek durumu yansıtmadığına ilişkin kanıt bulunması,
 - İmzalatılması zorunlu olan beyanname ve eklerin imzalatılmaması ya da tasdik kapsamına alınan konularda yeminli mali müşavir tasdik raporunun zamanında ibraz edilmemesi,
 - Ödenen vergiler ya da vergi dışı kazançlar kanıtlanamazsa bunların res' sen tarhi yapılır.
- **İdarece Vergi Tarhi:** Mükellef vergi tarhi için vergi kanunlarında belirtilen zamanlarda müracaat etmemişse ya da üzerine düşen görevleri yerine getirmemişse bundan dolayı vergi zamanında tarh edilememişse bu durumda idare, kanunen belirli matrahlar üzerinden vergiyi tarh eder. Bu çeşit tarh res' sen ve ikmalen vergi tarhının uygulandığı durumlar dışında yapılır. Mükellefler kanuni görevlerini yerine getirmek suretiyle tarhiyatın zamanında yapılmamasına neden olmaktadır.
- **Hataların Düzeltmesi Yoluyla Tarh:** Vergiye ilişkin hesaplarda ya da vergilendirmede yapılan hatalar nedeniyle haksız yere fazla ya da eksik vergi istenmiş ya da alınmış olabilir. Bu durumları Vergi Usul <kanunu vergi hatası olarak nitelendirmekte ve idarece yapılacak yeniden tarhiyat üzerine eksik kısmın alınmasına, fazla kısmın da terkinine olanak vermektedir. (VUK. md.116)

1.9. Tebliği

Vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe ya da ceza sorumlusuna yazı ile bildirilmesidir. (VUK. Md.21)

Vergilendirmenin hüküm ifade edebilmesi için vergileme ile ilgili belgelerin süresi içinde ve tebligat usullerine göre mükelleflere bildirilmesi gerekir. Tebliğin yazı ile yapılması kanunda belirtilmiştir.

Kanun tahakkuk fişi dışında vergilendirme ile ilgili olup hüküm ifade edecek bütün belge ve yazıların tebliğ edileceğini hükme bağlamıştır (VUK. md.93). Buna göre tebliği yapılacak yazı ve belgelerden bazıları, vergi ve ceza ihbarnameleri, düzeltme ve yoklama fişleri, vergi inceleme rapor ve tutanakları ve ödeme emirleridir.

Verginin tebliği kanunda öngörülen kişileri usulüne uygun bir biçimde yapılmalıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 94. maddesine göre tebliğ, mükelleflere, bunların kanuni temsilcilerine, umumi vekillerine veya vergi cezası kesilenlere yapılır. Gerçek kişilerde küçüklük, kısıtlılık gibi nedenlerle mükellef yerine veli, vasi ya da kayyum gibi vergi sorumlularının bulunması halinde tebligat bunlara yapılır. Tüzel kişilerde tebligat, bunların başkan, müdür ya da kanuni temsilcilerine, tüzel kişi olmayanların tebligatı ise, bunları idare edenlere ya da temsilcilere yapılır.

Tebligat, adresleri bilinen gerçek ve tüzel kişilere posta ile yapılır. **Memur aracılığı ile** de bilinen adrese ilgili yazı ve belge elden teslim edilebilir. Kanun koyucu tebligat işlemlerini kolaylaştırmak için postayla ya da memur aracılığıyla yapılacak tebliğ işlemlerinin, ilgilinin kabul etmesi koşuluyla **daire ya da komisyonda** da yapılabileceğini etmiştir. Bu genel halin dışında da bazı hallerde daire ve komisyonda tebligata gidilmektedir. Adresin hiç bilinmemesi durumunda **ilan yoluyla tebligat** yapılır. İlan yazısı ilgili vergi dairesinin bulunduğu yerin belediye sınırları içinde çıkan bir ya da birden fazla gazete de yayınlanır.

1.10. Tahakkuku

Tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi aşamasına gelmesine verginin tahakkuku denir.

Tebliğ işlemi ile mükellef idarece yapılan tarh işleminden haberdar olmaktadır. Bu işlem her zaman doğru olmayabilir. Vergi miktarında, mükellefin kişiliğinde, muaflık ya da istisnada bazı hatalar yapılmış olabilir. Mükellef vergi borcunu yatırmadan önce bu hataları düzelttirmek isteyebilir. Uzlaşma yoluna da başvurabilir. Mükellefe bu yollar tanınıyorsa, sonuç alınmaya kadar vergi tahakkuk etmiş sayılmaz. Dava açılması durumunda tahsil işlemleri durdurulur. Dava açma süresinde dava açılmamışsa tahakkuk mahkemenin vereceği karara kadar ertelenir. Yürütmeyi durdurma kararı alınmadığı sürece vergi itiraz ve temyiz yoluna gidilmeden önce tahakkuk etmiştir. Yani tahsil edilebilir hale gelmiş, ancak kesinleşmemiştir. İtiraz ve temyiz aşamalarında da mükellef haklılığını kanıtlayabilir. Bu takdirde yeniden tarhiyata girilecektir. Fazla alınan vergi söz konusu ise iade edilecektir. Vergi bu aşamada kesinleşmiş sayılır. Uzlaşma yoluna gidildiğinde vergi hem tahakkuk edilmiş hem de kesinleşmiş olmaktadır.

1.11. Ödenmesi

Vergi olayında alacaklı durumunda olan devlet ve borçlu durumunda olan mükellefler vardır. Verginin ödenmesinde bir taraf ödemede bulunurken bir taraf için ise tahsil söz konusudur. VUK mükellef yönünden olaya bakmaktadır. Dolayısıyla verginin ödenmesi, mükellefin borçlu olduğu vergi miktarını devlete vermesidir.

Mükellef ya da onun adına diğer kişilerce yapılacak ödemeler devletin vergi alacağını ortadan kaldırır. Ancak bu ödemelerin VUK'na göre uygun bir biçimde yapılması gerekir.

Verginin ödenmesi aşağıdaki şekillerde gerçekleştirilir.

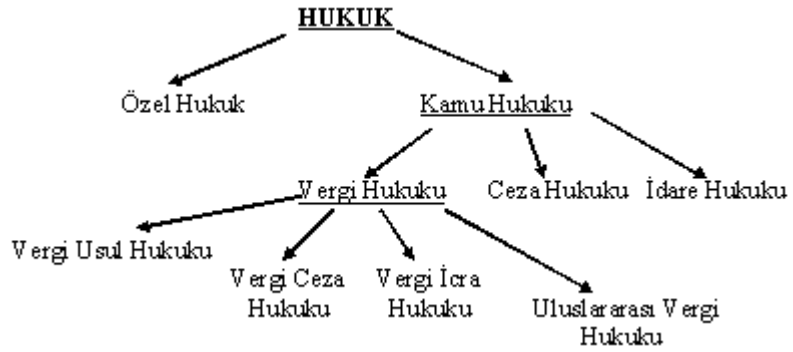
- **Mükellefçe Ödenmesi:** Vergi borcunun ödenmesinde en yaygın usuldür. Mükellef vergi süresi içinde vergi borcunu ilgili vergi dairesine götürüp öder. Vergi elden yatırılabilmesi gibi banka şubesi aracılığıyla ya da posta havalesiyle de ödenebilir.
- **Kaynakta Kesme (Stopaj):** Vergiye tabi bir kazanç ya da irat hak sahiplerine ödenirken, ödemeyi yapanlar bu gelirden kanunda belirtilen orana göre vergi kesip, vergiyi vergi dairesine özel bir beyanname doldurup vererek yatırırlar. Bu usulde formaliteler en aza iner ve vergi daireleri daha az sayıda kişilerle muhatap olurlar. Bu usulün uygulandığı en güzel örnek Gelir Vergisidir. Aynı zamanda bu usul vergi kaçakçılığını da azaltmaktadır. Vergi masraflarının en az olduğu bir yöntemdir.
- **Geçici Vergi:** Geçici vergi sistemine göre gerçek usulde gelir vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabı ve kurumlar vergisi mükellefleri cari vergilendirme döneminin gelir ve kurumlar vergilerine mahsup edilmek üzere geçici vergi ödeyeceklerdir. Geçici vergi tutarı, içinde bulunulan yılda verilen yıllık beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinin ticari ve mesleki kazançta isabet eden kısmının %15'i, kurumlar vergisinin ise %20'sidir (Bu oranlar 01.01.2007 dönemi için KVK. md.32, GVK. md.120'de belirtilmiştir.). Geçici verginin beyanı Ocak ayından başlanmak üzere üçer aylık dönemler halinde yılda dört defada yapılır.
- **Verginin Mahsubu ve Takası:** Ödenmiş bir verginin ödenmemiş bir vergiden indirilmesine verginin mahsubu denir. Gelir vergisinde yıllık beyanname gösterilen gelire dâhil kazanç ve iratlardan Gelir Vergisi Kanununa göre kesilmiş ya da götürü usulde saptanmış olan kazanç ve ücretler dolayısıyla ödenmiş olan vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisine mahsup edilir. Ayrıca mükelleflerin yabancı ülkelerde elde ettikleri kazanç ve iratlardan ödedikleri benzeri vergiler, Türkiye'de tarh edilen gelir vergisinin yabancı ülkelerde elde edilen benzeri kazanç ve iratlara isabet eden kısmından indirilir. Verginin takası ise, borçluluğu sona erdiren bir neden olup aynı cinsten olan karşılıklı ve muaccel iki borcu daha küçük olanı oranında sona erdiren bir hukuki işlemdir. Takas işleminde bulunabilmek için alacağın kesinlik kazanmış olması ve borcun da muaccel (ödeme zamanının gelmesi)

olması gerekmektedir. Mahsup tarh aşaması ile, takas ise ödeme aşamasıyla ilgilidir.

Verginin tahsili ise vergi alacağıının devlet yönünden ortadan kalkmasını ifade eder. Yani borçlu yönünden verginin ödenmesi, aynı zamanda devlet yönünden verginin tahsili anlamına gelmektedir. Vergi borçlusu, alınan bazı destekleyici önlemlere karşın borcunu zamanında ve rızasıyla ödemeyebilir. Bu takdirde vergi alacağı gecikmeden dolayı zamlı olarak kamu alacaklarının tahsili hakkındaki hükümlere göre devlet tarafından zorla alınacaktır (6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun).

1.12. Vergi Hukuku

Hukuk basit anlamda toplum hayatını düzenleyen, uygulanması kamu gücüyle desteklenen sosyal kurallar bütünüdür. Vergi hukuku ise vergilerin sağlıklı tahsil edilmesinin kamu gücüyle (yaptırımlarla) desteklendiği sosyal kurallardır, şeklinde tanımlanabilir. Türk hukuk sistemini aşağıdaki gibi gruplandırabiliriz.

Görüldüğü gibi vergi hukuku kamu hukukunun bir dalıdır. Vergi hukuku da kendi arasında dörde ayrılmıştır. Vergi usul hukuku, verginin ortaya çıkması ile ilgili kuralları düzenler. Vergi ceza hukuku, verilecek vergi ceza ve oranlarını belirler. Vergi icra hukuku, ödenmesi gecikmiş vergi alacaklarının tahsiline ilişkin kuralları belirler. Uluslararası vergi hukukuysa ülkeler arasındaki vergi uygulamalarını düzenler.

1.12.1. Vergi Hukukunun Kaynakları

Vergi hukukunun da diğer hukuk dallarında olduğu gibi kaynakları mevcuttur. Bunlar;

- **Asli Kaynaklar:** Vergi matrah ve oranlarında, mükellefinde yada konusunda kısaca verginin temel unsurlarında değişiklik yapan, kurallar koyan kaynaklardır. Bu kaynaklar 6 tanedir;
 - **Anayasa:** Diğer kaynaklar kesinlikle Anayasa'ya aykırı olamaz. Bu kaynaklar Anayasa'ya aykırı ise iptali mümkündür. (Uluslararası Vergi Anlaşmaları hariç)
 - **Yasa veya Kanunlar;** soyut, genel, daimi ve uyulması zorunlu kurallardır. Anayasa gereğince "vergilerin kanuniliği" ilkesi sonucu yasalarımız vergi

hukukunun en temel kaynağını oluşturur.Ülkemizde yasama yetkisi T.B.M.M'ndedir.Ve yasama organınca kanun çıkarılmaksızın vergi salınamaz.

- **Bakanlar Kurulu Kararları:** Yürütme organı tarafından çıkartılmaktadır. Genellikle memurların atanması ve idari işlerin yürütülmesi için çıkarılırlar da vergi hukuku sahasında da çıkarıldıklarını görmekteyiz.
 - **İçtihadı Birleştirme Kararları:**Vergi ithilaflarının çözümünde Yargıtay ya da Danıştay'ın bir dairesinin vermiş olduğu kararlar ve ya iki ayrı dairesinin ayrı ayrı kararları birbirine aykırı ise ,bu kararlar daha yüksek yargı organlarıncı incelenerek tek bir karara bağlanır.Bu kararlara İçtihadı Birleştirme Kararları denir.İçtihadı Birleştirme Kararları,verginin aslını etkileyen,mükellef ve vergi dairesince uyulması zorunlu asli, kaynaklardır.
 - **Kanun Hükmünde Kararnameler:** Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanarak, Cumhurbaşkanı 'nın onayıyla Resmi Gazete'de yayınlanmakla yürürlüğe giren kararlardır.
 - **Uluslararası Vergi Anlaşmaları:** Bu anlaşmaların genel amacı uluslararası çifte vergilendirmeyi önlemektir.
- **Tali Kaynaklar:** Verginin matrah veya oranlarını, ya da diğer temel unsurlarını değiştirmeyen, yeni kurallar koymayan, ancak var olan kuralları açıklayan, uygulamalara yol gösteren kaynaklardır. Bu kaynaklar da 3 tanedir;
- **Tüzükler:** Kanunların nasıl uygulanacağını gösterirler. Anayasa'mıza göre tüzük çıkarmaya yetkili organ Bakanlar Kurulu'dur. Tüzükler Cumhurbaşkanının imzası ile yürürlüğe girerler. Tüzüklerin kanuna aykırı olup olmadıklarının anlaşılabilmesi için Danıştay'ın incelemesinden geçmeleri gerekir.
 - **Yönetmelikler:** Yönetmelikler de tüzükler gibi genel, soyut ve kişisel olmayan kuralları içeren hukuki tasarruflardır.Yönetmelikler ya Bakanlar Kurulu ya da herhangi bir bakanlık tarafından çıkarılan, kanun ve tüzüklerin hükümlerini açıklayıcı kaynaklardır.Bunları tüzüklerden ayıran en önemli nokta, Danıştay'ın incelemesinden geçmemeleridir.
 - **Tebliğ ve İzahlar:** Vergi memurlarının aydınlatılması amacıyla Maliye Bakanlığı'na çıkartılırlar.Tebliğler ne vergi mükelleflerini ne de o konuda bir ithilaf çıktığında yargı organlarını bağlar.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Vergi kavramlarını ayırt ediniz.	➤ Verginin devlet gelirleri içerisindeki büyüklüğünü ve önemini araştırabilirsiniz.
➤ Verginin konusunu ve vergiyi doğuran olayları sıralayınız.	➤ Her verginin kendi konusu ile adlandırılarak kanunlaştırıldığını araştırabilirsiniz.
➤ Verginin ve vergi ödemenin vatandaşlık görevlerinden olduğunu ayırt ediniz.	➤ Vergi ödemenin anayasada yer aldığını ve vatandaşlık görevi olduğunu öğrenebilirsiniz.
➤ Vergi türlerini sınıflandırınız.	➤ Vergilerin konusuna, yansıma şekline, mükelleflerin şahsi durumuna, tarife şekline ve yansıma durumuna göre gruplandırıldığını gözden geçirebilirsiniz.
➤ Verginin taraflarını ayırt ediniz.	➤ Verginin taraflarında alacaklılık ve borçluluk durumlarını araştırabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Kişinin kendi gelir ve serveti ile orantılı olarak ödeyebileceği vergi miktarına ne ad verilir?
A) Vergi matrahı
B) Verginin konusu
C) Vergi ödeme gücü
D) Gelir
2. Vergi uygulama ve toplama maliyetlerinin elde edilen vergi hâsılatına göre yüksek olmaması gerektiğini savunan vergileme ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Vergide ekonomiklik ilkesi
B) Vergide adalet ilkesi
C) Vergide kesinlik ilkesi
D) Vergide uygunluk ilkesi
3. Aşağıdaki vergilerden hangisi yansıma durumu bakımından diğerlerinden farklıdır?
A) Gümrük vergisi
B) Veraset ve intikal vergisi
C) Damga vergisi
D) Katma değer vergisi
E) Banka ve sigorta muameleleri vergisi
4. Vergi borcunun ağırlık, uzunluk, hacim gibi ölçüler üzerinden hesaplanarak belirlendiği vergiler aşağıdakilerden hangisi ile adlandırılır?
A) Ad valorem vergiler
B) Spesifik vergiler
C) Şahsi vergiler
D) Dolaylı vergiler
5.mükellef olmamakla birlikte, gerçek mükelleflerle olan ilişkilerinden dolayı vergi kanunlarının gösterdiği hallerde, verginin hesaplanarak kesilmesi ve vergi dairesine ödenmesi veya diğer bazı işlerin yapılması mecburiyeti olan üçüncü kişilerdir.
6. Vergi alacağının kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak miktarının belirlenmesine ne ad verilir?
A) Verginin tarifesi
B) Verginin konusu
C) Vergi tarhı
D) Verginin tahakkuku

7. Bir kamu kuruluşunda çalışan bir memurun gelir üzerinden gelir vergisi alındıktan sonra maaşının ödenmesi, bu kişinin gelir vergisini ne şekilde ödediğini gösterir?
- A) Mükellefçe ödemesi
 - B) Verginin mahsubu
 - C) Verginin takası
 - D) Kaynakta kesilmesi (stopaj)
8. Mükelleflere verginin tebliği ne şekilde yapılır?
- A) Posta ile
 - B) Memur aracılığı ile
 - C) İlan yolu ile
 - D) Hepsi ile

DEĞERLENDİRME

- Vermiş olduğunuz cevapları modül sonundaki Öğrenme Faaliyeti-1 Testi Cevap Anahtarı ile karşılaştırınız.
- Yanlışlarınız var ise ilgili öğrenme faaliyetine geri dönerek eksiklerinizi tamamlayınız ve faaliyeti tamamen öğreniniz, kendinizi yeterli bulana kadar faaliyeti tekrarlayınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Sevgili öğrenci bu öğrenme faaliyeti ile vergi türlerini ve vergide yargı sürecini tespit edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyete başlamadan önce yapmanız gereken araştırmalar şunlardır:

1. Kamu kuruluşunda çalışan bir yakınınızdan maaş bordrosunu alarak inceleyiniz. Bu bordroda adı geçen vergilerin neler olduğunu ve oranlarını inceleyiniz.
2. Vergi dairelerine giderek vergi tahsilâtı ile ilgili makbuzlardan örnekler alınız, sınıfa getirerek arkadaşlarınızla inceleyiniz.
3. Civarınızdaki herhangi bir işyerinde bulunan vergi levhasını inceleyiniz ve bunun ne için kullanıldığını sorunuz.

2. VERGİ TÜRLERİ VE YARGI SÜRECİ

Ülkemizde vergiler genel olarak konuları itibariyle aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi sınıflandırılmaktadır.

Mal ve hizmetlerden alınan vergiler	Servet üzerinden alınan vergiler	Gelir üzerinden alınan vergiler
1. Gümrük Vergisi	1. Motorlu Taşıtlar Vergisi	1. Gelir Vergisi
2. Şans Oyunları vergisi	2. Veraset ve İntikal Vergisi	2. Kurumlar Vergisi
3. Katma Değer Vergisi	3. Emlak Vergisi	
4. Banka ve Sigorta Muameleleri Ver.		
5. Damga Vergisi		
6. Özel Tüketim Vergisi		
7. Özel İletişim Vergisi		
8. Harçlar		
9. Belediye Vergileri		

Tablo 2.1.: Vergilerin konularına göre sınıflandırılması

2.1. Gelir Üzerinden Alınan Vergiler

Kişi veya kuruluşların çeşitli işlemlerden elde ettikleri gelirleri üzerinden gelir vergisi kanununda belirlenen oranlarda alınan vergilere gelir vergileri denir.

2.1.1. Gelir Vergisi

Vergi gerçek kişilerin elde ettikleri kazançlar üzerinden alındığı için gelir vergisi adı ile anılmaktadır.

➤ Gelir Vergisinin Özellikleri

Bu vergiler bir yıl boyunca gerçek ve tüzel kişilerin kazançları üzerinden alınan vergilerdir. Gelir üzerinden alınan vergiler, vergiler içerisinde önemli bir paya sahiptir. Gelirlerin beyanın kontrolü ve takibi önemlidir. Bu hususlara dikkat edildiği sürece vergi gelirlerinden en büyük pay gelir vergilerinden sağlanır. Gelir üzerinden alınan vergiler iki şekilde incelenir. Bunlar, Gelir Vergileri ve Kurumlar Vergileridir.

444 0 189 / www.gib.gov.tr

Mükellef Hakları | Yararlı Bilgiler | İletişim | Site Haritası | Abone

Ana Sayfa

- Tanıtım
- Mevzuat
- Yeni
- İnternet Vergi Dairesi
- Etkinlikler
- Formlar ve Yayınlar
- Haberler
- Sınavlar/Sonuçlar
- İnteraktif Eğitim
- Mükellef Hizmetleri
- OECD Ankara Çok Taraflı Vergi Merkezi
- Vergi İstatistikleri
- Y. Vergisel Teşvikler
- Bağlantılar
- Taslaklar

Sık Kullanılanlar

- 2007 Kira Geliri Beyanname

GIB ▶ Ana Sayfa

Tarife/Oran/ Tutar ve Hadler 2008

Muhbir İkramesi Oranları	Güncel KDY Oranları
G.V.K.'nın 94. Maddesinde Yer Alan Kesinti Oranları Repo geliri, mevduat faizi, kira ödemelerinden yapılan Gelir vergisi Kesinti Oranları...>>>	2008 Yılı MTV Tutarları Motorlu Taşıtlar Vergisi tutarları ile ilgili ayrıntılı bilgi...>>>
2008 Yılı Gelir Vergisi Tarifesi 2008 yılı ücret ve ücret dışı gelirlerine uygulanacak Gelir Vergisi Tarifesi ve Gelir Vergisi Hesaplama...>>>	2008 Yılı Damga Vergisi Tutarları 2008 yılında sözleşme, borç senetleri, beyannameler v.s. için damga vergisi tutarları...>>>
2008 Yılı Harç Tutarları 2008 yılında uygulanacak yargı, noter, konsolosluk, pasaport harçları tutarları...>>>	2008 Yılı Çevre Temizlik Vergisi Tutarları 2008 yılında uygulanacak çevre temizlik vergisi tutarları...>>>
2008 Yılı Değerli Kağıt Bedelleri Nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, askerlik değerli kağıt bedelleri...>>>	2008 Yılında Bina İnşaat Maliyet Bedelleri Cetveli 2008 yılı için binaların metrekare normal inşaat maliyet bedellerini gösterir cetvel...>>>
Yurtdışına Çıkış Yasağı Haddi Yurtdışına çıkış yasağı konulmasını gerektiren vergi borç	2008 Yılı Defter Tutma Hadleri Defter tutma hadleri, fatura düzenleme limiti,

➤ Konusu

Gerçek kişilerin bir yıl boyunca elde ettikleri gelir ve kazançları üzerinden alınan vergilerdir. Kamu hizmetlerinin finansmanında en fazla yararlanan vergi gelir vergisidir. Gelir vergisinin artan oranlı olması, birtakım indirim, muafiyet ve istisnalara uygun olması nedeniyle ve vergi ile ilgili düzenlemelerin, vergi yönetiminin doğru yapılması koşuluyla

vergi adaletine uygun olarak daha fazla yarar sağlanabilir. Gelir vergisi dolaysız bir vergidir. Gelişmiş ekonomilerde gelir vergilerinin payı diğer vergilerden her zaman daha fazladır.

Gelir vergisinin konusu en önemli vergi ödeme gücü göstergesidir. Bu vergi ile mükelleflerin ödeme güçlerine ait bilgilere ulaşılır. Gelir vergileri ve bunların büyüklükleri ile gelir kavramının önemi, devletin ekonomik ve sosyal amaçlarına ulaşmasında bir kez daha hissedilir.

Burada verginin konusu gerçek kişilerin geliridir. Ancak gelir kavramı ile ilgili sabit bir tanım yoktur. Genel kabul gören tanımı ise, bir gerçek kişinin bir yıl içinde elde ettiği kazanç ve iratlarının safi tutarıdır. Bu tanıma göre vergiye tabi olacak gelir,

- Gerçek kişiye ait olmalıdır. Gerçek kişi ise medeni kanun hükümlerine göre hak sahibi olabilme ve borç altına girme bakımından ehil olan kişidir.
- Gelir bir takvim yılı içinde elde edilen gelir olmalıdır. Gelir vergisinde vergilendirme dönemi geçmiş olan bir takvim yılıdır.
- Gelir her türlü kazanç ve iratların toplamıdır. Yani direkt olarak ele geçerse bile hak edilmiş olan o yıla ait her türlü kazanç, alacaklar ve elde edilmiş gelirlerin toplamı gelir vergisinin konusuna girer.
- Gelir kazanç ve iratların safi tutarıdır. Gelirin elde edilmesinde yapılan ve yapılacak olan her türlü giderler düşüldükten sonra kalan kısım verginin konusu olmaktadır. Safi kazanç ve iratların bulunmasında gayri safi gelirden kanunda belirtilen giderler düşürülür.

➤ Unsurları

Gelir, Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde "Gelir bir gerçek kişinin bir takvim yılı içerisinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır." şeklinde tanımlanmıştır. Aynı kanunun 2. maddesinde ise gelir unsurları belirtilmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'na göre gelir sayılan unsurlar şunlardır:

GELİR VERGİSİNİN UNSURLARI
<ul style="list-style-type: none">• Ticari kazançlar• Zirai kazançlar• Ücretler• Serbest meslek kazançları• Gayrimenkul sermaye iratları• Menkul sermaye iratları• Sair kazanç ve iratlar

İrat, menkul ve gayrimenkul sermayeden elde edilen gelirdir. Ev ya da dükkân sahiplerinin kira gelirleri irat olarak adlandırılır. Kazanç ise, emek karşılığında ya da emekli sermayenin birleşmesinden elde edilen gelirdir. Bir gelirin kazanç sayılabilmesi için ticari bir faaliyet göstermesi gerekir. Ticari faaliyetlerden elde edilen gelirler içinde ise ticari

kazançlar, zirai kazançlar, ücretler ve serbest meslek kazançlarından elde edilen gelirler yer alır.

➤ **Mükellefiyet**

Tam mükellefiyet ve dar mükellefiyet olmak üzere gelir vergisinde iki çeşit mükellefiyet (yükümlülük) vardır.

Ülke sınırları içine ve dışında elde ettikleri tüm gelirleri üzerinden Türkiye’de vergiye tabi tutulan mükellefler tam mükellefiyet grubunda yer alırlar.

Sadece yurt içinde elde ettikleri gelir üzerinden Türkiye’de vergilendirilen mükellefler ise dar mükellefiyete tabidirler. Bu mükelleflerin yurt dışındaki faaliyetleri sonucu elde ettikleri gelirler gelir vergisi dışında tutulur.

➤ **Tarifesi**

Gelir vergisinin matrahı gerçek usulde, gelir kaynaklarından elde edilen hâsılatın bu hâsılatın yapılması için yapılan masraflar ve vergiden istisna edilen tutarların düşürülmesinden sonra kalan kısımdır. Götürü usulde gelir vergisinin matrahı ise, takdir komisyonları tarafından tespit edilen tutarlardır.

Gelir vergisi artan oranlı bir vergidir. Dilim usulü artan oranlılık özelliği gösterir. Buna göre 01.01.2007 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kabul edilen gelir vergisi oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

7.500 YTL’ye kadar.....	%15
19.000 YTL’nin 7.500 YTL’lik kısmı için 1.125 YTL., fazlası için.....	%20
43.000 YTL’nin 19.000 YTL’lik kısmı için 3.425 YTL,fazlası için.....	%27
43.000 YTL’den fazlasının 43.000 YTL’si için 9.905 YTL, fazlası için.....	%35
oranında vergilendirilir.	

Tablo 2.2: 2007 yılı gelir vergisi oranları

➤ **Tarhi**

Tarh işlemi Vergi Usul Kanunu 20. maddede, vergi alacağının kanunlarında gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak vergiyi miktar itibariyle tespit eden idari bir işlem olarak tanımlanmaktadır. Verginin hesaplanması beyan edilen vergiye tabi gelirin, artan oranlı tarifeye uygulanması ile bulunur.

Yıllık beyana dâhil edilmiş olan gelirden bazıları için daha önce geçici vergi ödenmiş veya vergi tevkif atına tabi tutulmuş olabilir. Geçici vergi ve tevkif (kesinti, stopaj) edilmiş vergiler hesaplanan vergiden düşülmezse hem tüm matrahın vergisi hem de tevkifatlar ödenmiş olacağından mükerrer vergilendirme söz konusu olur. Buna meydan vermemek için bunların hesaplanan vergiden düşülmesi gerekir. Şüphesiz hesaplanan vergi, tevkifatlardan daha fazlasıyla mükellefçe ödenmesi gereken ilave bir vergi ortaya çıkacaktır. Ancak tevkifatın hesaplanan vergiden yüksek olması halinde verginin iadesi söz konusu olacaktır.

➤ **Ödenmesi**

Yıllık beyanname, ait olduğu takvim yılını takip eden yıl içinde verilir. Bu nedenle verginin ait olduğu takvim yılını izleyen yıl içinde taksitler halinde ödenmesi esası benimsenmiştir. Gelir vergisinin ödenme süreleri beyan ayları dikkate alınarak şu şekilde belirlenmiştir:

- Şubat ayında beyan edilen gelirlerin vergisi Şubat ve Haziran ayında olmak üzere iki taksitte ödenir.
- Mart ayında beyan edilen gelirlerin vergisi Mart ve Temmuz ayında olmak üzere iki taksitte ödenir.
- Ödeme günü resmi tatile rastlayan ödemeler sonraki ilk iş günü mesai saati sonuna kadar uzar.
- Mükellefin ülkeyi terk etmesi halinde vergi terkten önce gelen 15 gün içinde, ölü ve gaiplik (yitiklik) halinde ise vergi bu halin meydana gelmesinden itibaren dört ay içinde ödenir.
- Zirai kazançların toplam kazançlar içindeki payının %75 ve daha fazla olması durumunda vergi Kasım ve Aralık aylarında iki taksitte ödenebilir.

Ödemeler doğrudan vergi dairesine nakit olarak olabileceği gibi, posta havalesi, posta çeki, banka çeki veya bankadaki vergi dairesi hesabına havale yoluyla da yapılabilir.

2.1.2. Kurumlar Vergisi

Kurum kazançları üzerinden alınan vergilerdir. Diğer bir ifade ile tüzel kişilerin bir takvim yılı içerisinde elde ettikleri safi kazançları üzerinden alınan vergilerdir.

➤ **Konusu**

Kurumlar vergisinin konusu kurum kazançlarıdır (Kurumlar Vergisi Kanunu md.1). Gelir vergisi konusunda gelir sayılan unsurların aynısı kurumlar vergisinde de geçerlidir (KVK: md.2). Bir kurum bu unsurlardan hangisinden gelir elde etmiş olursa olsun elde edilen gelirler kurum kazancı olarak nitelendirilir. Kısacası gelir vergisinde gelirin anlamı ne ise kurumlar vergisinde de aynıdır. Yani gelir yıllık, gerçek, safi, genel ve elde edilmiş olmalıdır. Gelir vergisi konusuna girmeyen unsurlar, kurumlar vergisi konusuna da girmez.

➤ **Mükellefiyet**

Mükellefiyetin tespitinde, vergi kanunlarının uygulama alanının coğrafi sınırları belirlenir. Kurumlar vergisinde de dar mükellefiyet ve tam mükellefiyet olmak üzere iki tür mükellefiyet vardır.

MÜKELLEFİYET TÜRLERİ

- Dar Mükellefiyet
- Tam Mükellefiyet

Tüzel kişiliğe sahip olanlardan, kanuni veya iş merkezlerinden herhangi biri Türkiye’de bulunanlar tam mükellef sayılırlar. Kurumlar Vergisi Kanunu 10. maddeye göre kanuni merkez, vergiye tabi kurumların tüzük, ana sözleşme ve teşkilat kanunlarında gösterilen yerdir. İş merkezi ise iş bakımından muamelelerin bilfiil toplandığı ve idare edildiği merkezdir.

Kanuni veya iş merkezlerinden herhangi biri Türkiye’de bulunan ve bu nedenle tam mükellef olan bir kurum, gerek Türkiye’den gerekse yabancı ülkelerden elde ettiği kazançlarını Türkiye’ye beyan ederek Türkiye’de vergi ödemek zorundadır.

➤ **Matrah ve Oran**

Kurumlar vergisinde vergiye tabi kurumların bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı verginin matrahını oluşturur. Kurum kazançları ise,

KURUM KAZANÇLARI

- Ticari kazanç,
- Zirai kazanç,
- Serbest meslek kazancı,
- Ücret,
- Gayrimenkul sermaye iradı,
- Menkul sermaye iradı,
- Diğer kazanç ve iratlardan oluşmaktadır.

Bu unsurların tamamı kurum kazancı sayılıp verginin matrahını meydana getirir. Kurumlar vergisi yukarıda belirtilen ve gerçekleşen kazançlardan indirimler(zararlar, bağış ve yardımlar) düşüldükten sonra kalan kısım üzerinden kanunen belirlenen vergi oranının uygulanması ile hesaplanır.

21 Haziran 2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazeteye ilan edilen 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanununun 32. maddesi ile Kurumlar Vergisi oranı %30’dan %20’ye indirilmiştir.

➤ **Tarh ve Ödeme**

Kurumlar vergisi, beyannamenin verildiği vergi dairesi tarafından veya elektronik ortamda tarh olunur. Tarh işlemi, elden verilen beyannamelerde elden verildiği günde, taahhütlü veya adi posta ile gönderilmişse beyannamenin vergi dairesine geldiği tarihi takip eden üç gün içinde yapılır.

Tüzel kişiliğe sahip mükelleflerde tarhiyatın muhatabı tüzel kişiliktir. Bir anonim şirketin birden fazla şubesi olsa bile tarhiyat tüzel kişilik adına yapılır.

Tüzel kişiliği olmayan iktisadi kamu müesseselerinde bunların bağlı oldukları kamu tüzel kişileri, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerde bunların bağlı oldukları dernek ve vakıflar adına tarhiyat yapılır.

Dar mükellefiyete tabi yabancı kurumlar için bunlar hesabına Türkiye'deki müdür veya temsilcileri, müdür veya temsilcileri mevcut değilse kazanç ve iratları yabancı kuruma sağlayan kişiler tarhiyata esas alınır.

Ödeme, idare tarafından tahsilâtı doğmuş olan vergi borcunu ortadan kaldıran bir işlemdir.

Normal hesap dönemini takip eden kurumlarda hesap döneminin kapandığı dördüncü ayın yani nisan ayının onbeşinci günü akşamına kadar beyan edilen kazanç üzerinden hesaplanan ödenecek verginin tamamı, kazancın beyan edildiği vergi dairesine beyannamenin verildiği nisan ayının sonuna kadar ödenir.

Özel hesap dönemine tabi olan mükellefler için verginin ödenmesi, beyannamenin verildiği ayda yani nisan ayının yirmibeşinci günü akşamına kadar yapılır. Ödemeler doğrudan vergi dairesine Türk Lirası olarak nakit yapılabileceği gibi, posta havalesi, posta çeki, banka çeki veya bankadaki vergi dairesi hesaplarına aktarma yoluyla yapılabilir.

2.2. Servet Üzerinden Alınan Vergiler

Gerçek veya tüzel kişilerin sahip oldukları varlıklar üzerinden alınan vergilerdir. Sırsı ile bu vergileri inceleyelim;

2.2.1. Motorlu Taşıtlar Vergisi

Verginin konusu motorlu taşıtlardır. Motorlu olmayan taşıtlar verginin konusuna girmez. Verginin konusunu Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde belirtilen tarifelerde yer alan karada, havada, denizde, göl ve nehirlerde insan, hayvan ve eşya taşımaya yarayan ve makine gücüyle hareket eden taşıtlar oluşturur.

Vergiyi doğuran olay, taşıtların kayıt ve tescillerindeki özellikler gözetilerek ayrı ayrı belirlenmiştir. Vergiyi doğuran olay;

- Motorlu kara taşıtları için, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca aracın trafik şube ve bürolarına kayıt ve tescili,
- Uçak ve helikopter için Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'ne kayıt ve tescili,
- Motorlu deniz taşıtları için liman ve belediye siciline kayıt ve tescilidir.

Motorlu taşıtlar vergisinin mükellefi taşıtın ilgili sicilde adlarına kayıt ve tescil edilmiş olan gerçek ve tüzel kişilerdir. Resim.2.2.

Motorlu taşıtlar vergisi spesifik matrahlı bir yapıya sahiptir. Araç başına maktu vergi miktarı şeklinde tarife olarak düzenlenmektedir. Bu, vergiye uygulama kolaylığı sağlamakla birlikte vergi adaleti açısından bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Düzenlenen tarifedeki durumuna uygun düşen maktu vergi ödenmek durumundadır. Tarifeler araçların cinsi, yaşı (modelleri), silindir hacmi, yolcu kapasitesi, azami toplam ağırlığı, motor gücü, kalkış ağırlığı kriterleri esas alınarak düzenlenmektedir. Bu nedenle tarifeler birden fazla kriteri esas alan karma hale getirilmiştir. Tüm tarifelerde araçların yaşı arttıkça vergi miktarı azalmaktadır. Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu md.5 ve 6'da dört ayrı tarife düzenlenmiştir. Buna göre,

- (I) sayılı tarifede, otomobili, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri ile motosikletler, Tablo 2.3
- (II) sayılı tarifede daha çok ticari amaçlı kullanımlara yönelik kara taşıtlarına ilişkin minibüs, panelvan ve motorlu karavanlar, otobüs ve benzerleri ile kamyonet, kamyon çekici ve benzerleri, Tablo 2.4
- (III) sayılı tarifede yat, kotra ve her türlü motorlu özel teknelerin yer aldığı deniz araçları, Tablo 2.5
- (IV) sayılı tarifede uçak ve helikopterlerden oluşan motorlu hava araçlarının ne kadar vergi ödeyeceği belirtilmektedir. Tablo 2.6

	1 –3 yaş	4 – 6 yaş	7 – 11 yaş	12 – 15 yaş	16 ve yukarı yaş
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	328	229	130	98	38
1301 – 1600 cm ³	524	393	229	163	64
1601 – 1800 cm ³	920	722	426	261	103
1801 – 2000 cm ³	1446	1117	657	393	157
2001 – 2500 cm ³	2170	1578	986	591	236
2501 – 3000 cm ³	3025	2631	1645	887	328
3001 – 3500 cm ³	4606	4144	2498	1249	460
3501 – 4000 cm ³	7238	6251	3684	1645	657
4001 cm ³ ve yukarısı	11845	8883	5263	2368	920
Motosikletler					
100 – 250 cm ³	64	51	38	25	12
251 – 650 cm ³	130	98	64	38	25

651 – 1200 cm3	328	196	98	64	38
1201 cm3 ve yukarısı	789	524	328	261	130

Tablo 2.3: (I) sayılı tarifede yer alan taşıtların göre 2007 yılı motorlu taşıtlar vergi miktarları (YTL)

Minibüs, Panel Van ve Motorlu Karavanlar, Otobüs ve Benzerleri, Kamyonet, Kamyon, Çekici ve Benzerleri 2007 Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarları			
Taşıtların Cinsi ve Oturma Yeri /Azami Toplam Ağırlık	1 – 6 yaş	7 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
Minibüs	393	261	130
Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir Hacmi)			
1900 cm3 ve aşağısı	524	328	196
1901 cm3 ve yukarısı	789	524	328
Otobüs ve benzerleri (Oturma Yeri)			
25 kişi	986	591	261
26-35 kişi	1183	986	393
36-45 kişi	1315	1117	524
46 kişi ve yukarısı	1578	1315	789
Kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri (Azami Toplam Ağırlık)			
1500 kg	354	236	117
1.501-3.500 kg	709	413	236
3.501-5.000 kg	1065	887	354
5.001-10.000 kg	1183	1005	473
10.001-20.000 kg	11419	1183	709
20.001 kg ve yukarısı	1775	1419	827

Tablo 2.4: (II) sayılı tarifede yer alan taşıtların göre 2007 yılı motorlu taşıtlar vergi miktarları (YTL)

**Yat, kotra ve her türlü motorlu özel tekneler
2007 Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarları**

Taşıt Cinsi ve Motor Gücü (BG)	Taşıtların Yaşları İle Her Motor Gücü Birimi (BG) İçin Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (YTL)			
	1 – 3 yaş	4 – 5 yaş	6 – 15 yaş	16 ve yukarı yaş
10 – 20 BG	19,73	13,15	6,57	2,61
21 – 50 BG	26,31	19,73	11,83	5,24
51 – 100 BG	32,90	26,31	15,78	6,57
101 – 150 BG	39,47	32,90	19,73	9,20
151 BG ve yukarı	59,22	46,06	26,31	13,15

Tablo2.5 : (III) sayılı tarifede yer alan taşıtların göre 2007 yılı motorlu taşıtlar vergi miktarları (YTL)

Uçak ve Helikopterler 2007 Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarları				
Taşıt Cinsi ve Azami Kalkış Ağırlığı	1 – 3 yaş	4 – 5 yaş	6 – 10 yaş	11 ve yukarı yaş
1.150 kg	6580	5263	3947	3157
1.151 – 1.800 kg	9871	7891	5992	4737
1.801 – 3.000 kg	13161	10528	7896	6317
3.001 – 5.000 kg	16452	13161	9871	7896
5.001 – 10.000 kg	19742	15793	11845	9475
10.001 – 20.000 kg	23033	18426	13819	11054
20.001 kg ve yukarı	26323	21058	15793	12635

Tablo 2.6: (IV) sayılı tarifede yer alan taşıtların göre 2007 yılı motorlu taşıtlar vergi miktarları (YTL)

Motorlu taşıtlar vergisi taşıtların kayıt ve tescillerinin yapıldığı yer açısından bağlı bulunulan vergi dairesi tarafından tarh edilir. Vergi, tarifelerde yer alan vergi miktarları üzerinden her yıl ocak ayının başında tahakkuk ettirilmiş sayılır (MTVK. md.9). Tahakkuk ettirilen vergi, ayrıca mükellefe tebliğ olunmak, vergi tahakkuk ettirildiği günde tebliğ edilmiş sayılır.

Motorlu taşıtlar vergisi her yıl ocak ve temmuz aylarında olmak üzere iki eşit taksitte ödenir. Ocak ve temmuz ayları içinde yapılan devir ve satışlar sebebiyle mükellefte değişiklik meydana gelmesi halinde, vergi ilgili ayların son günü beklenmeksizin değişikliğin yapılmasından önce ödenir.

2.2.2. Veraset ve İntikal Vergisi

Veraset ve İntikal Vergisi, ivazsız (karşılıksız kazanım) olarak el değıştiren servet üzerinden alınan bir vergidir. Bir servetin ivazsız el değıştirmesinden vergi alınmasının gerekçesi, kişinin herhangi bir fedakârlığa katlanmadan servetinde artış meydana gelmesindedir.

Veraset ve intikal vergisi genel olarak veraset (bir kişinin ölümü ile mal varlığının mirasçılara geçmesi) yoluyla ve sağlar arası ivazsız mal intikallerini vergilendirmektedir. Mal kavramı ile bahsedilen şey üzerinde mülkiyet oluşturulabilen menkul ve gayrimenkul şeylerle mal varlığı içine girebilen sair bütün haklar ve alacaklar anlaşılır.

Veraset ve intikal vergisinde vergiyi doğuran olay verasetten veya sağlar arası gerçekleşen ivazsız kazanımlardır.

Veraset ve intikal vergisinin mükellefi veraset yoluyla veya ivazsız biçimde mal iktisap eden gerçek veya tüzel kişidir.

Veraset ve intikal vergisinin hesaplanmasında kullanılan matrah ad valorem (değer) esasına dayanır. Veraset ve intikal vergisinin matrahı, intikal eden malların mükellefe isabet eden safi tutarıdır. Safi tutara, intikal eden malların safi olmayan tutarından kabul edilen borçların, masrafların ve varsa istisnaların düşülmesi ile ulaşılır.

Vergide beyan süresi, veraset yoluyla kazanımlarda ölümün Türkiye’de olması durumunda ölüm tarihini takip eden dört ay içinde ve mükelleflerin yabancı bir memlekette bulunmaları halinde ölüm tarihini takip eden altı ay içinde, eğer ölüm yabancı bir memlekette gerçekleşmiş ise mükelleflerin Türkiye’de bulunmaları durumunda ölüm tarihini takiben altı ay içinde, mükelleflerin ölümün gerçekleştiği yerde bulunmaları durumunda ise ölüm tarihinden itibaren dört ay içindedir. Diğer suretle kazanımlarda ise malların hukuken kazanıldığı tarihi takip eden bir ay içinde beyan edilmesi gerekir.

Verginin oranı artan oranlı olarak düzenlenmiştir. Ayrıca oranlar veraset yoluyla intikaller ile ivazsız intikaller için ayrı tarifelere göre belirlenmektedir. Tablo 2.7.

Verginin tarhiyatı iki aşamada gerçekleşir. Biri ön tarhiyat ikincisi ise kesin tarhiyattır. Ön tarhiyat, mükellefin beyanı üzerine yapılan tarhiyattır. Tarh edilen tutar mükellefin kendisine intikal eden mallardan belirlenen matraha ilgili tarifinin uygulanmasıyla bulunur. Bundan sonra kesin tarhiyata geçilir. İdare bir yandan mükellefin beyan ettiği malları VUK’un değerlendirme hükümlerine göre değerlemeye tabi tutar diğer taraftan değer takdirine ihtiyaç gösteren malları değerlerinin takdir edilmesi için takdir komisyonuna sevk eder. Bu şekilde bulunan değerler üzerinden kesin tarhiyat işlemi gerçekleştirilir.

Veraset ve intikal vergisinde ödeme süreleri verginin tahakkuk zamanına bağlı olarak belirlenmiştir. Bu nedenle vergi ne zaman tahakkuk ederse ödeme süreleri de buna bağlı olarak değışim gösterir. Vergi tahakkukundan itibaren her yılın mayıs ve kasım aylarında olmak üzere toplam altı eşit taksitte ödenir.

Veraset ve İntikal Vergisi Tarifesi 2007 Yılı			
Matrah		Veraset yoluyla intikallerde vergi oranı (yüzde)	İvazsız intikallerde vergi oranı (yüzde)(*)
İlk	140.000 YTL için	1	10
Sonra gelen	300.000 YTL için	3	15
Sonra gelen	640.000 YTL için	5	20
Sonra gelen	1.290.000 YTL için	7	25
Matrahın	2.370.000 YTL'yi aşan bölümü için	10	30
2007 YILINDA VERASET VE İNTİKAL VERGİSİNDEN İSTİSNA TUTARLAR			
Füru ve eşten her birine isabet eden mirasın 89 bin 623 YTL'si , füru bulunmaması halinde eşe isabet eden miras hissesinin 179 bin 352 YTL'si , İvazsız (yani hibe, hediye, çekiliş vs. yoluyla) intikallerde 2 bin 68 YTL'si , veraset ve intikal vergisinden istisnadır. (*) Bir şahsa ana, baba, eş ve çocuklarından (evlatlıktan evlat edinenlere yapılan ivazsız intikaller hariç) ivazsız mal intikali halinde vergi, ivazsız intikallere ilişkin tarifede yer alan oranların yarısı uygulanarak hesaplanır			

Tablo 2.7: 2007 yılı veraset ve intikal vergisi tarifesi

2.2.3. Emlak Vergisi

Emlak, binalı veya binasız tüm gayrimenkullerden oluşan servettir. Emlak vergisi tahsilâtı belediyeler tarafından gerçekleştirilen bir servet vergisidir. Emlak vergisi, bina vergisi ve arazi vergisi olmak üzere iki vergiden oluşmaktadır.

Bina vergisi yurt içinde bulunan binalar üzerinden alınır. Bina hem karada hem de su üzerindeki yere her ne şekilde bağlanmış, hangi inşaat türü ve sınıfı olursa olsun sabit karakterli inşaatın hepsini kapsar.

Bina vergisinin mükellefi binanın maliki (sahibi)'dir. Eğer bina üzerinde intifa (faydalanma) hakkı kurulmuşsa bu defa mükellef intifa hakkı sahibidir. Binanın maliki yok veya intifa hakkı sahibi de yoksa binayı malik gibi tasarruf eden gerçek veya tüzel kişi mükellef kabul edilir.

Bina vergisinde vergiyi doğuran olay, binaya malik olma, bina üzerinde intifa hakkının kurulması veya binayı malik gibi tasarruf etmedir. Mükellefler binalara ilişkin bildirimlerini Emlak Vergisi Bildirimi (bina) formu ile yapmak zorundadırlar. Bu bildirimde

mükellefin kimlik bilgileri, ikametgâh ve iş adresleri ile binaya ait adres, tapu ve vergilendirmeye ilişkin bilgiler yer alır. Matrah takdir suretiyle belirlenen değerler üzerinden idare tarafından bulunur. Binalar için bir defa bildirim yapıldıktan sonra tekrar bildirim gerek olmaz. Ancak binalarda meydana gelen vergi değerini etkileyen nedenler meydana gelmişse bunların bildirimini yapmakla mükellefler sorumludur. Örneğin, arsa üzerine bina inşa edilirse bu durumun beyan edilmesi gerekir. Bildirimler binanın bulunduğu yerdeki belediyeye verilir.

Bina vergisinin oranı çeşitli binaların kullanım amaçlarına, buldukları yere ve binaya sahip olanların bazı özelliklerine göre farklı normal, artırımlı ve indirimli oranlar şeklinde belirlenmiştir (EVK. md.8). Gayrimenkullerin 2007 yılı emlak vergisi hesaplamasına esas alınan değeri, yeniden değerlendirme oranının (2007 yılı yeniden değerlendirme oranı %7,8'dir) yarısı oranında artırımlı olacaktır. Örneğin: 2006 yılında 100.-YTL Emlak vergisi ödeyen kişi 2007 yılında %3.9 artırımlı olarak 103,90 YTL. Emlak vergisi ödeyecektir.

2007 yılı için Emlak Vergisi Oranları				
	Konut	İşyeri	Arsa	Arazi
Büyükşehirlerde	%0.1	%0.2	%0.3	%0.1
Normal Yörelerde	%0.2	%0.4	%0.6	%0.2

Tablo 2.8: 2007 yılı emlak vergisi oranları

Bina vergisinin tarhi, vergi değerini meydana getiren, düzenleyen bazı hallerin meydana gelmesine bağlı bildirim veya takdir üzerine gerçekleştirilir.

Verginin tarh edildiği gün aynı zamanda tahakkuk edildiği gündür. Tahakkuk edilen tutar mükellefe yazı ile bildirilir. Mükellef ödeyeceği vergiden haberdar edilir.

Yıllık olarak tarh edilen bina vergisi biri mart, nisan ve mayıs ayları içinde, diğeri Kasım ayı içinde olmak üzere iki eşit taksitte ödenir. Mükellefin istemesi halinde verginin tamamı ilk taksit süresi içinde ödenebilir.

Arazi vergisinin konusu Türkiye sınırları içinde bulunan arsa ve arazilerdir. Arazi, üretimde kullanılan toprağı ifade etmek üzere kullanılan çit, duvar, yol gibi tabii ve yapay işaretlerle çevrili yeryüzü parçasıdır. Arsa ise arazinin özel bir durumu olup, imar planı ile iskân sahası olarak ayrılarak inşaat yapmaya müsait hale gelmiş ve belediye sınırları içinde belediyece parsellenmiş arazidir.

Verginin mükellefi binanın maliki (sahibi), varsa intifa (faydalanma) hakkı sahibi, her ikisi de yoksa araziye malik gibi tasarruf eden gerçek veya tüzel kişilerdir. Bir araziye paylı (müşterek) mülkiyet halinde malik olanlar hisseleri oranında mükellef kabul edilirken, elbirliği (iştirak halinde) mülkiyette malikler vergiden müteselsilen (zincirleme) sorumlu tutulurlar.

Arazi vergisinde, araziye malik olma, intifa hakkının kurulması veya malik gibi tasarruf etme hali vergiyi doğuran olay olarak nitelendirilir.

Arazinin bildirimini mükellefler tarafından matbu form doldurularak yapılır. Bu bildirimde arazinin matrahı hariç araziye ait adres, tapu bilgileri ve vergilendirmeye ilişkin diğer bilgilere yer verilir. Devlete ait araziler için bildirimde bulunulmaz.

Verginin matrahı arazinin bu kanun hükümlerine göre tespit olunan vergi değeridir. Vergi değeri Emlak Vergisi Kanununun 29. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre, vergi değeri takdir komisyonlarında arsa için mahalle, cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeler dikkate alınarak, araziler için, arazinin cinsi itibarıyla takdir edilen asgari birim değerlere göre hesaplanan bedeldir.

Verginin oranı araziler ve arsalar ve emlağın büyükşehir ve mücavir alan sınırları içinde bulunmasına göre farklılaştırılır. Tablo 2.8.

Verginin tarhı, vergi değerini tadil eden bazı hallerin meydana gelmesine bağlı bildirim veya takdir üzerine gerçekleştirilir.

Yıllık olarak tarh ettirilen arazi vergisi birincisi Mart, Nisan ve Mayıs ayları içinde, ikincisi kasım ayı içinde olmak üzere iki taksitte ödenir. Mükellefin istemesi halinde verginin tamamı birinci taksit süresi içinde ödenebilir.

2.3. Gider ve Hizmet Üzerinden Alınan Vergiler

Bu vergiler her türlü harcamaların gerçekleşmesi durumunda harcama esnasında alınır. Bu vergiler tüketici açısından kaçınılması mümkün olmayan ya da kaçakçılığı mümkün olmayan vergilerdir. Tüketici satın aldığı her türlü mal ve hizmetlerinin karşılığında söz konusu vergileri ödemektedir.

2.3.1. Katma Değer Vergisi (KDV)

Katma Değer Vergisi ödeme güçlerinden harcamaları esas alan bir vergidir. Bu vergi dolaylı bir vergidir. KDV tüketiciyi vergilendirmeyi esas alan ve bu nedenle tüketici üzerinde kalan bir vergidir. Bu verginin esas ödeyeni mal veya hizmeti kullananlardır.

Verginin mükellefi vergi konusuna giren işlemleri yapan herkeştir. Vergilendirme, üretici tüketici zinciri içinde yer alan araçların her birinin kendisinden sonraki aşamada yer alan kişilerden aldığı vergiyi belirli esaslar içinde vergi dairesine yatırılmasını içeren sorumluluk esasına dayanır. Bu koşullarda KDV'nin mükellefi vergiyi kendisinden sonra gelenden tahsil edip vergi dairesine yatırmaktan sorumlu olacaktır.

Kanuna göre verginin konusu aşağıdaki üç gruptan oluşmaktadır:

- Birinci grup: Ticari, sınai, zirai ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler.
- İkinci grup: Her türlü mal ve hizmet ithalatı.
- Üçüncü grup: Birinci grup dışında kalan ve kanunun tek tek belirttiği türdeki teslim ve hizmetlerdir.

Vergiye doğuran olay, mükellefle vergi konusu arasındaki ekonomik ve hukuki ilişkinin meydana gelmesi olarak tanımlanmaktadır. KDV vergiyi doğuran olay kanununun 2. 3. ve 10. maddelerinde açıklanmıştır.

Katma değer vergisinde matrah, diğer vergi kanunlarında belirtilen matrahlara göre taşıdıkları özellikleri nedeni ile bazı farklılıklar göstermektedir. İşlemlerin mal teslimi, hizmet ifası, ithalatın veya uluslararası taşıma yapılması, spor-toto ve at yarışları oynanması, gümrük depolarında veya açık artırma suretiyle satış gerçekleştirilmesi, altın satışı gibi durumlarda matrah taşıdığı özellikleri nedeniyle farklılıklar gösterir.

Katma değer vergisinin genel kanunda belirtilen oranı %10'dur. Ancak, Bakanlar Kurulu'na bu oranı mal ve hizmet grupları veya perakende ve toptan safhası itibarıyla ayrı ayrı 4 katına kadar artırma, %1'e kadar indirme yetkisi vermiştir (KDV md.28).

01.01.2007 yılı için belirlenen KDV oranları aşağıdaki gibidir.

- I sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için%1
- II sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için.....%8
- Bu listelerin dışında kalan teslimlerin tamamı%18

Bu oranlara göre örneğin, I sayılı listede yer alan kuru üzüm, kuru incir, kuru kaysı %8, meyan kökü, meyan balı, ıhlamur, kekik, adaçayı %18, gazete, dergi %18, arpa, buğday, mısır %8'den vergiye tabidir.

Katma Değer Vergisinde vergilendirme, mükellefiyetinin başlangıcından bitişine kadar her vergilendirme dönemi için mükellef tarafından beyan edilir. Herhangi bir vergilendirme döneminde vergiye tabi işlemi bulunmasa bile mükelleflerin beyanname verme mecburiyetleri vardır. Beyanname çeşitleri şunlardır:

- Gerçek usulde vergilendirilenler için (1) nolu beyanname
- Vergi sorumluları için (2) nolu beyanname
- İthalat yapanlar için gümrük giriş beyannamesi (belgesi)
- Motorlu kara taşıtlarıyla yapılan uluslararası yük ve yolcu taşıyanlar için (5) nolu beyanname.

Verginin tarhiyatında, tarhiyatı yapacak vergi dairesi vergiye tabi işlemlerin özellikleri dikkate alınarak farklı şekillerde tespit edilmiştir. Tarhiyatın yapılacağı yeri farklılaştıracak şekilde tespit etme yetkisi Maliye Bakanlığı'na verilmiştir.

Maliye Bakanlığı GELİRLER Genel Müdürlüğü		KATMA DEĞER VERGİSİ BEYANNAMESİ (Gerçek Usulde Vergilendirilen Mükellefler İçin)						1015 A	
1	FATİH	YILI	2001	AYLIK	X	ÜÇ AYLIK			
2	İSTANBUL	OCA	SUB	MAR	SIS	MAY	HAZ		
	İL-İLÇE	TEM	AGU	EVL	X	ERI	KAS	ARA	
3	MÜKELLEFİN Vergi Kimlik Numarası	2860010016	Ticaret Sicil No		212	5280013	1		
4	Soyadı (Uyruğu)	KEMAN							
5	Adı	AHMET							
TABLO 1		MATRAH VE VERGİ BİLDİRİMİ							

Katma değer vergisi, mükellefler veya vergi kesmekle sorumlu tutulanlar tarafından aşağıda belirtilen süresi içinde ödenmek zorundadır.

- Bir aylık vergilendirme dönemine ait vergi, ilgili ayı takip eden ayın 26. günü akşamına kadar,
- Üç aylık vergilendirme dönemine ait vergi, ilgili üçüncü ayı takip eden ayın 26. günü akşamına kadar,
- Vergi sorumluları kesintinin yapıldığı ayı takip eden ayın 26. günü akşamına kadar,
- Mal ithalatı gümrük vergisine tabi ise gümrük vergisi ile aynı zamanda,
- Mal ithalatı gümrük vergisine tabi değil ise gümrük hattından geçiş anında,
- İthalatın hizmet ithalatı olması durumunda vergi sorumlusu sıfatıyla izleyen ayın 26. günü akşamına kadar.

2.3.2. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV)

Bu vergi, bankacılık ve sigortacılık hizmetlerini vergilendirmektedir. Dolaylı bir vergi olan BSMV' nin mükellefleri gerçekleştirdikleri işlemler nedeniyle ödedikleri vergileri hizmet sundukları kişilerden tahsil etmektedirler.

Verginin konusu banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde ve her ne ad altında olursa olsun, para karşılığında yapmış oldukları tüm işlemlerdir. Örneğin, bankanın yaptığı bir havale, bir çek kontrolü ya da tahsilâtı işlemleri vergiye konu olan işlemlerdir.

Verginin mükellefleri bankalar, sigorta şirketleri ve bankerler, finansman şirketleri, ikrazatçılar ve factoring şirketleridir.

Vergiye doğuran olay, mükelleflerin yapmış oldukları bütün işlemler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben para almalarıdır. İşlemin para karşılığı yapılmaması halinde vergiyi doğuran olay gerçekleşmemiş sayılır. Örneğin, bankaya mevduat kabulü (hesap açma) bir bankacılık işlemi olmasına rağmen bankanın hesap açması nedeniyle lehine bir para elde etmesi söz konusu olmadığından bu işlem verginin konusuna girmez.

Verginin matrahı, banka, banker ve sigorta şirketlerinin kısaca verginin mükelleflerinin her ne şekilde olursa olsun yaptıkları bütün işlemler dolayısıyla kendi lehlerine nakden ve hesaben aldıkları paraların tutarıdır. Yani matrah, mükelleflerin gerçekleştirdikleri hizmetler karşılığında kendi lehlerine aldıkları faiz, komisyon, kâr, satış bedeli gibi unsurların tutarlarıdır. Örneğin, bankadaki mevduata işleyen faizin tahsil edilmesi durumunda banka ve sigorta muameleleri vergisi mevduat sahibinden faiz ödemesi anında kesilen masraflar adı altında alınan tutardır.

BSMV oranı ilgili kanunun (BSMVK) 33. maddesinde kambiyo işlemlerinde %01, diğer işlemlerde %15 olarak belirtilmiştir. Ancak bu oranları, bankalar arası mevduat muameleleri, aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte %1'e, bankalar arası kambiyo muamelelerinde sifira kadar indirmeye Bakanlar Kurulu Kararına yetki verilmiştir. Buna göre aşağıdaki oranlar belirlenmiştir:

- Bankalar arası mevduat işlemlerinde lehe alınan para üzerinden.....% 1

- Bankalar arası kambiyo satış işlemlerinde satış tutarı üzerinden.....% 0
- Bankalar arası olmayan kambiyo satış işlemlerinde satış tutarı üzerinden.....%01
- Aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası işlemleri sonucu alınan paralar üzerinden.....% 1
- Devlet tahvili, Hazine bonoları, Toplu Konut İdaresi,Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap ve elden çıkarılması veya vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden.....% 1
- Diğer banka ve sigorta işlemlerinde.....% 5

BSMV 'de vergilendirme dönemi takvim yılının her bir ayıdır. Mükellefler her bir ay içindeki vergiye tabi işlemlerini bir beyanname ile beyan ederler. İlgili ayın beyanname ertesi ayın 15. günü akşamına kadar verilir. Herhangi bir vergilendirme döneminde vergiye tabi işlemleri bulunmayan mükellefler de aynı süre içinde beyanname vererek bu durumu bildirmek zorundadır(BSMVK. md.47/e).

Vergi, vergiye tabi işlemlerin yapıldığı ve beyannamenin verildiği vergi dairesince tarh olunur.

Tarh edilen verginin beyanname verme süresi içinde ödemesi gerekir. Bu durumda her bir aya ait verginin ertesi ayın 15. günü akşamına kadar ödenmesi gerekir.

2.3.3. Harçlar

Harçlar, bazı kamu kurum ve kuruluşlarına yaptıkları hukuki işlem ve sundukları hizmetten dolayı ödenen masraflardır. Maliye Bakanlığı tarafından her yıl harç alma ile ilgili oranlar belirlenir ve bu oranlar üzerinden harca konu olan işlemlerden belirlenen oranlardan harç alınır (Her bir harç ile ilgili güncel oran ve tutarları görmek için www.muhasabenet.net adresini ziyaret ediniz).

Harçlar kanunu kapsamına giren harçlar ve bunların ödenme şekilleri aşağıdaki gibidir.

- **Yargı harçları:** Harca konu olan işlemleri yapan mahkeme ya da dairelere ödenir. Maktu yargı harçları peşin ödenir. Nispi yargı harçları ise kanunda belirtilen miktar ve süreler içinde ödenmektedir.
- **Noter harçları:** Noter harçları işle ilgili kağıt ve belgeler üzerinden hesaplanarak makbuz karşılığında notere ödenir.
- **Vergi yargısı harçları:** Dava dilekçesine pul yapıştırılarak, peşin olarak ödenir. Nispi vergi yargısı harçları ise tebliğden itibaren bir ay içinde vergi idaresine ödenir.
- **Tapu ve kadastro harçları:** Makbuz karşılığında işlemin yapıldığı yerin vergi dairesine ödenir. Bu grup harçlar, tahakkukundan itibaren bir sene içinde ödenmektedir.
- **Konsolosluk harçları:** İlgili kayıt ve belgelerin konsolosluklarda kalana nüshalarına pul yapıştırılmak suretiyle ödenmektedir. İlgili işlem sona ermeden harç ödenmek zorundadır.

- **Pasaport vb. harçları:** İlgili kağıtlara, belgelere harç pulu yapıştırılarak veya basılı damga karşılığı ödenir. Bu grup harçlar işlemin yapılmasıyla birlikte peşin olarak alınır.
- **Gemi ve liman harçları:** İşlemlerle ilgili kağıt ve belgelere harç pulu yapıştırılarak veya makbuz karşılığında ödenmektedir. Harcın tamamı peşin olarak ödenmedikçe, harca konu olan işlem yapılmaz.
- **İmtiyazname vb. harçlar:** İlgili belgelere harç pulu yapıştırılarak ya da makbuz karşılığında ödenir. Belgelerin yeniden tanzim edilmesi durumunda yeniden tam harç alınır. Kaybedilmesi halinde harç alınmaz.
- **Trafik harçları:** İlgili kâğıt ve belgelere pul yapıştırılarak ya da makbuz karşılığında ödenir.

2.3.4. Damga Vergisi

Sunulan hizmet veya düzenlenen belgenin özel hukuk ilişkilerine göre düzenlenmesi nedeniyle alınan vergidir.

Damga vergisinin konusuna Kanun'a ekli (I) sayılı tabloda yer alan kâğıtlar girer. Buradaki kâğıt, yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade eder.

Damga vergisinin mükellefi vergi konusuna giren kâğıtları imza edenlerdir. Resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kâğıtların vergisini kişiler öder.

Damga vergisinde vergiyi doğuran olay vergiye tabi kâğıtların düzenlenmesidir.

Damga vergisi bazı kâğıtlar için değer esaslı (ad valorem), bazı kâğıtlar için miktar esaslı (spesifik) matrah ölçüsü üzerine oturmıştır. Matrah ölçüsü olarak değer esaslı dikkate alındığında hesaplama kâğıtta yazılı parasal tutar üzerinden yapılırken miktar esaslı dikkate alındığında adet başına maktu tutara göre belirlenir.

Vergi konusuna giren kâğıtlar için vergileme oranları kanuna ekli tablo (I) ile gösterilmiştir. 2007 yılı için belirlenen damga vergileri ve oranlarından bazıları Tablo2.9.'da gösterilmektedir.

Vergiye Tabi Kâğıtlar	Vergi tutarı(YTL)/oranı
1. Bilânçolar	16,40
2. Kâr-zarar cetvelleri	8,10
3. İşletme hesabı özetleri	8,10
4. Yıllık gelir vergisi beyannameleri	21,20
5. Kurumlar vergisi beyannameleri	28,30
6. Muhtasar beyanname	14,10
7. Diğer beyannameler	14,10
8. Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirgeleri	10,50
9. Ücretlerde	Binde 6
10. Avanslarda	Binde 7,5

11.Kira sözleşmeleri (sözleşme süresine göre)	Binde 1,5
12.Sözleşme taahhütname ve temliknameler	Binde 7,5

Tablo 2.9: 2007 yılı damga vergisine tabi kağıtlar ve tutarları/oranları

Bunların dışında kullanılan değerli kâğıtlar da vardır. Değerli kâğıtlar, ilgili kanunun 1. maddesinde belirtilmiş olup bunların basımı, dağıtımı ve bedellerinin tahsili ile ilgili usul ve esasları ve bu kâğıtların bedellerini tespiti Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Buna göre 2007 yılında geçerli olan değerli kâğıtlarla ilgili bedeller Tablo 2.10'da gösterilmiştir.

<u>Kağıdın Cinsi</u>	<u>Bedel (YTL.)</u>	
1- Noter kağıtları :		
a) Noter kağıdı	2,70	
b) Beyanname	2,70	
c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	5,40	
2- (Mülga:30/12/2004-5281/14.md)		
3- Pasaportlar	75,00	
4- Yabancılar için ikamet tezkereleri	75,00	(20.12.2006 tarih ve 26382 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan düzeltmeyle değişen satır)
5- (Mülga:30/12/2004-5281/14.md)		
6- Nüfus cüzdanları	2,70	
7- Aile cüzdanları	26,00	
8- (Mülga:30/12/2004-5281/14.md)		
9- Sürücü belgeleri	32,50	
10- Sürücü çalışma belgeleri (karneleri)	32,50	
11- Motorlu araç trafik belgesi	32,50	
12- Motorlu araç tescil belgesi	26,00	
13- İş makinesi tescil belgesi	26,00	
14- Banka Çekleri (Her bir çek yaprağı)	1,70	

Tablo 2.10: Değerli kağıtlar ve bunların 2007 yılı bedelleri

Damga vergisi farklı şekillerde ödenebilmektedir. Bu ödeme şekilleri damga konulması, makbuz verilmesi ve istihkaktan kesinti yapılmasıdır (Damga Vergisi Kanunu md.14/2). Hangi işlemler için hangi ödeme biçiminin uygulanacağını belirleme konusunda Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

2.4. Vergi Yargısı

Vergi yargısı, vergi uyuşmazlıklarının çözümlenmesi konusunda başvuru yolu. Vergi yargı organlarının kuruluş ve işleyişlerinin yanında vergi uyuşmazlıklarına uygulanacak usul ve kuralları da içermektedir.

Vergi yargısı kavramı ile mali yargı kavramları birbirlerine benzese de birbirine karıştırılmamalıdır. Mali yargı vergi yargısından daha geniş kapsamlıdır. Mali yargı, devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin gelir, gider, borçlanma, devlet mallarının yönetimi gibi mali hukukun konusuna giren tüm mali işlemlere ilişkin uyuşmazlıkların çözümlendiği yargı yoludur. Tanıma göre vergi yargısı mali yargının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Vergi uyuşmazlıklarının idari aşamada çözülememesi durumunda olay vergi davası biçiminde vergi yargı organlarına aktarılmaktadır. Vergi yargısının iki temel fonksiyonu vardır. Bunlar yargısal denetim ve içtihat yaratmadır.

Vergi hukukunda verginin kanuniliği ilkesi geçerlidir. Bu ilke vergilerin kanunla konulması, değiştirilmesi, kaldırılması, vergilerin

kanunlara uygun ve doğru olarak alınmasını içerir. Bu ise yargısal denetimle sağlanır. Vergi yargısı ister idari yargı içinde olsun isterse ayrı bağımsız bir yapıya sahip bulunsun, idarenin işlemlerinin denetlenmesini sağladığından, hukuk devleti sisteminde işlevi olan bir yargı alanını oluşturur. Aynı zamanda vergi adaletinin sağlanmasına da yardımcı olur. Vergi yargısı ortaya çıkan uyuşmazlıkları kesin bir biçimde çözümlenerek hem vergi mükellefine, hem vergi sorumlusuna hem de vergi idaresine güvence sağlamaktadır.

Vergi yargının ikinci fonksiyonu ise içtihat yaratmadır. Vergi yargısı, yargısal kararlar yoluyla esasen karmaşık ve ayrıntılı bir nitelik taşıyan mali mevzuatın boşluklarını doldurmada, hükümleri açıklığa kavuşturmakta ve kanunların hukuksal ve bilimsel bir anlayışa göre uygulanmalarına ışık tutmakta ve vergiciliğe bu yoldan yön vermektedir. Bu fonksiyon bütün yargısal faaliyetlerde söz konusu olsa da vergi yargısında özellikle önemlidir. Vergi hukukunu, ülkenin koşullarını göz önünde tutarak sürekli şekilde geliştirmenin kanunlardan da önemli yolu içtihatlardır.

Vergi ile ilgili bir uyuşmazlığın Vergi Usul Kanununun 378. maddesine göre vergi yargısı içerisinde çözülebilmesi için,

- İkmalen, re'sen ya da idare tarafından yapılan tarhiyat sonucu ek vergi tarh edilmesi ,
- Ceza kesilmesi,
- Tadilat ve takdir komisyonlarının kararlarının tebliğ edilmiş olması,

- Kesinti yoluyla alınan vergilerde, istihkak sahiplerine ödemenin yapılmış olması ve ödemeyi yapan tarafından da verginin kesilmiş olması gerekmektedir.

Bu konuların dışında 2577 ve 6183 sayılı kanunlarda yer alan hükümler dolayısıyla da bazı konular dava konusu olabilmektedir.

Davanın açılacağı yetkili mahkeme, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükleri tarh ve tahakkuk ettiren, cezayı kesen, 6183 sayılı kanunun uygulanmasında ödeme emrini düzenleyen, diğer uyuşmazlıklarda dava konusu işlemi yapan dairenin bulunduğu yerdeki **Vergi Mahkemesi**'dir.

Vergi Usul Kanununun 377. maddesine göre vergi davası açmaya yetkili olanlar şunlardır:

- Mükellefler ve adına vergi cezası kesilenler, tarh edilen vergilere ve kesilen cezalara karşı vergi mahkemelerine dava açabilirler.
- Bazı kuruluşlar da belirli konularda dava açma hakkına sahiptirler. Örneğin, mahalle veya köy muhtarlıkları arsa ve arazilere ait asgari birim değer tespitine ilişkin olarak alınan kararlara karşı dava açabilirler.
- Vergi daireleri, hazine adına dava açabilirler.

Dava açma süresi Danıştay'da altmış, Vergi Mahkemelerinde ise otuz gündür. Özel kanunlarda ek süreler gösterilmemişse bu süreler dikkate alınır. Uzlaşma görüşmelerinden dolayı süre bitmişse ve buna rağmen uzlaşma gerçekleşmemişse uzlaşma tutanağının tebliğ tarihinden itibaren süre onbeş gün uzar.

Vergi davalarında dava açma süresinin başlangıcı

- Tahakkukunu tahsile bağlı olan vergilerde tahsilatın yapıldığı gün,
- Tebliğ yapılan hallerde ya da tebliğ yerine geçen işlemlerde tebliğin yapıldığı gün,
- Kesinti yoluyla alınan vergilerde istihkak sahibine ödemenin yapıldığı gün,
- Tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı gün,
- İhtiyati hacizde, haczin uygulandığı gün,
- İdarenin dava açması gereken konularda, komisyon kararının idareye geldiği gündür.

2.5. Vergi Uyuşmazlıkları

Vergi idaresiyle mükellefler arasında vergi dolayısıyla ortaya çıkan hukuki anlaşmazlıklardır. Genel olarak vergi uyuşmazlıkları, vergi borçlusu ile vergi alacaklısı arasında vergiyi doğuran olay, mükellefiyet, tarh, tebliğ, tahakkuk, ceza kesme, tahsil işlemleri ve uygulamalarından ortaya çıkmaktadır. Vergi uyuşmazlıklarının altında mükellef ile vergi idaresi arasında bir anlayış farkı yatmaktadır. Vergilerin zamanla çeşitlenmesi, vergi yüklerinin eskiye oranla kıyaslanmayacak şekilde ağırlaşması ve vergi kanunlarının günün koşullarına uydurulması amacıyla sık sık değiştirilmesi vergi anlaşmazlıklarını ortaya çıkarmaktadır.

Vergi uyuşmazlıklarının ortaya çıkmasına neden olan etkenler aşağıdaki gibi tanımlanabilir.

Vergilendirme işleminin hukuka aykırılığı: Vergilendirme işleminde yetki, konu, şekil ve sebep yönlerinden birinin ya da bunlardan birkaçının bulunması nedeniyle hukuka aykırı olması durumunda uyuşmazlık ortaya çıkar.

Vergi incelemeleri: Mükellefler tarafından beyan edilen matrahlar üzerinden vergiler alınır. Ancak, idare bu beyanların gerçeğe uygun olup olmadığını, vergi incelemeleri ile araştırmaktadır. İnceleme sonucu ödenen vergilerin gerçeğe uygun olmadığını fark edilmesi durumunda, düzenlenen vergi inceleme raporuna ya da buna dayanarak takdir olunan matrah ya da matrah farkı üzerinden, vergi dairesince tarhiyat yapılmakta, mükellef ya da ceza sorumlularının ise bulunan matrah veya matrah farkının gerçeğe uygun olmadığını öne sürmesi sonucu uyuşmazlık doğmaktadır.

Hatalı vergi tarhiyatı ve ceza uygulaması: Vergiye ilişkin hesaplarda ya da vergilendirmede yapılan hatalar sonucu haksız yere fazla veya eksik vergi tarh edilmiş olması ve ceza kesilmiş olması uyuşmazlıkları meydana getirir. Verginin tarh edilmesi aşamasında yanlış oran veya tarife uygulanması, yapılması gereken mahsupların yapılmaması, hesaplamalarda hata yapılması, matrahın yanlış belirlenmiş olması hesap hatalarıdır ve uyuşmazlığa sebep olur. Bunların yanında verginin konusuna girmeyen ya da vergiden istisna bulunan gelir, servet, değer, belge ve işlemlerden vergi istenmesi ya da vergiden muaf olan kişilerden ve vergiye tabi olmayan kişilerden vergi istenmesi de vergi uyuşmazlıklarını doğurur.

Matrahın düşük beyan edilmesi: Mükellefin beyan ettiği matrahın, vergi dairesince düşük bulunması, vergi uyuşmazlığını doğuran diğer bir nedendir. Vergi dairesinin, mükellef tarafından beyan edilen matrahın düşük olduğu gerekçesiyle, ek bir vergi almak istemesi, mükellefin olmadığını ya da vergi dairesince belirlenen matrahın çok yüksek olduğunu öne sürmesiyle uyuşmazlık doğar.

Verginin ödenmemesi: Vergi idaresi, mükellef ya da sorumlunun kesinleşmiş ya da kesinleşmek üzere bulunan vergi borcu ile cezaları, tahsil edebilmek amacıyla, gerektiğinde bazı zorlayıcı yollara başvurmakta, mükellef ya da sorumlunun, böyle bir borcunun olmadığını, istenen borcun gerçeğin üzerinde olduğunu veya bu borçla ilgili olarak daha önce tebligat yapılmadığını öne sürmesiyle de uyuşmazlık başlamış olur.

Diğer nedenler: Vergi ve cezaların ya da vergilendirmeyle ilgili işlemlerin tebliğinden, vergi ve cezaların tahsiline ilişkin uygulamalardan ya da mükelleflerin vergi ödemeye karşı duyarsızlıklarından dolayı vergi uyuşmazlıkları doğmaktadır.

2.5.1. İtiraz

Vergi mahkemesince verilen kararlara karşı başvuru kanun yollarından birisi itirazdır. Vergi mahkemelerinin tek yargıçlı olarak verdiği nihai kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki Bölge İdare Mahkemesinde itiraz edilebilir.

Vergi mahkemelerinin tek yargıçla verdikleri kararlara itiraz üzerine bölge idare mahkemesinin verdiği kararlar kesindir. Bu karara karşı temyiz yoluyla Danıştay'a başvurulamaz.

Bölge idare mahkemesine itiraz yoluyla başvurma vergi mahkemesi kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak bölge idare mahkemesi teminat karşılığında vergi mahkemesinin kararının yürütülmesinin durdurulmasına karar verebilir. İtiraz kabul edilmişse, kararın yürütülmesi kendiliğinden durur.

Bölge idare mahkemelerinde davanın itiraz yoluyla incelenmesinde, daha önce tek yargıçlı mahkemelerde o davayı hükme bağlayan yargıç bulunamaz.

2.5.2. Uzlaşma

İdare ile mükellef arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların, yargı yoluna başvurmadan önce, taraflarca konuşulup görüşülerek giderilmesi, yani verginin ya da cezanın miktarı konusunda, iki taraf arasında uyuşma sağlanarak, anlaşmazlığın çözümlenmesidir.

Uzlaşma yolu ile vergi uyuşmazlıklarının idari aşamada çözümlenmesinin hem idari hem de mükellef açısından yararları vardır.

Mükellef uzlaşma sonucunda uyuşmazlığı sona erdirmekte, ödeyeceği cezanın önemli bir bölümünden, verginin ve gecikme faizinin ise bir bölümünden kurtulmuş olmaktadır. Ayrıca dava açmadığı için olabilecek dava ile ilgili emek ve zaman kaybından ve masraflardan kurtulmuş olmaktadır.

İdare ise, mükellefin dava açması ve davayı da kazanması durumunda, belki de hiç ödemeyeceği vergi ve cezayı kısmen dahi olsa tahsil etmiş olmaktadır. Böylece dava ile ilgili emek ve zaman kaybı ile dava masraflarından kurtulmuş olacaktır. Uzlaşma konusu daha detaylı olarak vergi dairesi işlemlerinde ele alınmıştır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Vergi türlerini birbirinden ayırınız.	➤ Vergilerin konularına göre sınıflandırıldığını ayırt edebilirsiniz.
➤ Vergi türlerinin özelliklerini sıralayınız.	➤ Her verginin kendi grubundaki konular üzerinden alındığını ve niteliklerinin ilgili kanunlarda belirtildiğini gözden geçirebilirsiniz.
➤ Vergi türlerine göre mükellefi sıralayınız.	➤ Vergi mükelleflerinin verginin konusundan faydalanan ve vergiyi doğuran olaya taraf olan kişiler olduğunu araştırabilirsiniz.
➤ Hangi vergileri ödeyeceğinizi ayırt ediniz.	➤ Yaptığınız iş ve eylemlerden, faydalandığınız mal ve hizmetlerden ve edindiğiniz servetlerden dolayı ilgili vergilere tabi olacağınızı bilerek bunları ödemeniz gerektiğini öğrenebilirsiniz.
➤ Vergiyi ödeme bilincinde olunuz.	➤ Vergi ödemenin Anayasa’da belirtildiğini ve vatandaşlık görevi olduğunu araştırabilirsiniz.
➤ Vergi ödeme zamanlarını ayırt ediniz ve zamanında ödeyiniz.	➤ Zamanında ödenmeyen vergilerin gecikme faizine tabi olacağını araştırabilirsiniz.
➤ Vergiyi doğru hesaplayınız.	➤ Yanlış hesaplanan verginin vergi uyumsuzluklarına ve vergi yargısına sebep olduğunu araştırabilirsiniz.
➤ Vergi davalarının hangi hallerde açıldığını belirleyiniz.	➤ Verginin dava aşamasına gelmesi için gerekli adımları gözden geçiriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- Aşağıdaki vergilerden hangisi mal ve hizmet üzerinden alınan vergilerden biri değildir?
A) Gümrük Vergisi
B) Kurumlar Vergisi
C) Katma Değer Vergisi
D) Damga Vergisi
- Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi ile ilgili olarak aşağıda yer alan ifadelerden hangisi doğrudur?
A) Kurumlar vergisi ile gelir vergisinin mükellefleri aynı kişilerdir.
B) Bu vergiler servet üzerinden alınır.
C) Gelir vergisi tüzel kişilerin bütün mal varlıkları ve kazançlarından alınır.
D) Her iki verginin de konusu kazanç ve iratların safi tutarıdır.
- Bir kişinin ölümü ile mal varlığının mirasçılara geçmesi yoluyla el değiştiren servet üzerinden alınan vergiyedenir.
- Katma Değer Vergisi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Bu vergi dolaysız (vasitasız) bir vergidir.
B) Verginin konusu harcamaları esas alır.
C) Verginin mükellefi vergi konusuna giren işlemleri yapan kişilerdir.
D) Vergiler mükellefler tarafından beyan edilir.
- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin mükellefi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Bankalar
B) Sigorta Şirketleri
C) Factoring Şirketleri
D) Hepsi
- Sunulan hizmetin veya düzenlenen belgenin özel hukuk ilişkilerine göre düzenlenmesi nedeniyle alınan vergiye ne ad verilir?
A) Harç
B) Katma Değer Vergisi
C) Damga Vergisi
D) Özel İletişim Vergisi

DEĞERLENDİRME

Vermiş olduğunuz cevapları modül sonundaki Öğrenme Faaliyeti-2 Testi Cevap Anahtarı ile karşılaştırınız.

Yanıtlarınız var ise ilgili öğrenme faaliyetine geri dönerek eksiklerinizi tamamlayınız ve faaliyeti tamamen öğreniniz, kendinizi yeterli bulana kadar faaliyeti tekrarlayınız.

MODÜL DEĞERLENDİRME

A. OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

1. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde uygulanan vergilerin konularından biridir?
 - A) Kişilerin geliri
 - B) Bir kişinin gayrimenkulleri
 - C) Bir kişinin yaptığı alışverişler
 - D) Hepsi
2. Aşağıdakilerden hangisi vasıtasız (dolaysız) vergilerden birisi değildir?
 - A) Gelir Vergisi
 - B) Kurumlar Vergisi
 - C) Taşıt Alım Vergisi
 - D) Emlak Vergisi
3. Verginin hesaplanmasında esas alınan değer ya da miktaradenir.
4. Aşağıdakilerden hangisi vergi matrahının belirlenmesinde kullanılan usullerden biridir?
 - A) Götürü Usul
 - B) İdarece Takdir
 - C) Karineler (dış göstergeler)
 - D) Hepsi
5. tarih ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi aşamasına gelinmesidir.
6. Ödenmiş bir verginin ödenmemiş bir vergiden indirilmesine..... denir.
7. Gelir Vergisi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
 - A) Harcamalar üzerinden alınan bir vergidir.
 - B) Gerçek kişilerin kazanç ve iratları üzerinden alınan bir vergidir.
 - C) Hem gerçek hem de tüzel kişilerin her kazançları üzerinden alınan bir vergidir.
 - D) Servet üzerinden alınan bir vergidir.
8. Aşağıdakilerden hangisi Kurumlar Vergisinin matrahı içinde yer almaz?
 - A) Faydalandıkları sigorta hizmetleri
 - B) Ticari ve zirai kazançlar
 - C) Menkul ve gayrimenkul sermaye iratları
 - D) Serbest meslek kazançları

9. Aşağıdaki vergilerden hangisi servet üzerinden alınan bir vergidir?
A) Motorlu Taşıtlar Vergisi
B) Damga Vergisi
C) Katma Değer Vergisi
D) Harçlar
10. bazı kamu kurum ve kuruluşlarına yaptıkları hukuki işlem ve sundukları hizmetlerden dolayı ödenen paralardır.
11. Aşağıdakilerden hangisi vergi uyumsuzluğuna neden olur?
A) İdarenin yaptığı incelemede mükellefin beyan ettiği matrahta hata tespit etmesi,
B) İdarenin yanlış hesaplamalarından dolayı mükelleften eksik vergi alması,
C) Vergiden muaf olanlara vergi borcu çıkarılması,
D) Hepsi
12. İdare ile mükellef arasında ortaya çıkan uyumsuzlukların yargı yoluna başvurmadan önce taraflarca konuşulup görüşülerek giderilmesine ne denir?
A) Uzlaşma
B) İtiraz
C) Vergi yargısı
D) Usulsüzlük
13. Aşağıdakilerden hangisi usulsüzlük durumunda vergi davası açma hakkına sahip değildir?
A) Mükellefler
B) Vergi daireleri
C) Köy muhtarları
D) Vergi stopajı işlemini yapan memur

DEĞERLENDİRME

- Bu testte verdiğiniz cevapları modül sonundaki Modül Değerlendirme Testi Cevap Anahtarı ile karşılaştırınız.
- Yanlışlarınız var ise ilgili öğrenme faaliyetine geri dönerek eksiklerinizi tamamlayınız ve faaliyeti tamamen öğreniniz, kendinizi yeterli bulana kadar faaliyeti tekrarlayınız.

B. UYGULAMALI TEST

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Vergi kavramını ayırt edebildiniz mi?		
Verginin konusunu ve vergiyi doğuran olayları sıralayabildiniz mi?		
Verginin ve vergi ödemenin önemini kavradınız mı?		
Vergi türlerini sınıflandırabildiniz mi?		
Verginin taraflarını ayırt edebildiniz mi?		
Vergi matrahını hesaplayabildiniz mi?		
Vergiyi ödeyebildiniz mi?		
Vergi türlerini birbirinden ayırt edebildiniz mi?		
Vergi türlerinin özelliklerini sıralayabildiniz mi?		
Vergi türlerine göre mükellefleri sıralayabildiniz mi?		
Hangi vergileri ödememiz gerektiğini ayırt edebildiniz mi?		
Vergi ödeme bilinci kazandınız mı?		
Ödemeniz gereken vergileri zamanında ve tam olarak ödediniz mi?		
Vergi uyuşmazlıklarında itiraz edebilir misiniz?		
Vergi uyuşmazlıklarında uzlaşma yoluna gidebilir misiniz?		
Vergi yargısının işleyişini biliyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Performans testi sonucunda cevaplarınızı değerlendiriniz. Eksikleriniz varsa modülün ilgili faaliyetine dönerek tamamlayınız. Eğer cevaplarınız “EVET” ise yeni modüle geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	C
2	A
3	B
4	B
5	Vergi sorumlusu
6	C
7	D
8	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	B
2	D
3	Veraset ve İntikal Vergisi
4	A
5	D
6	C

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	D
2	C
3	Matrah
4	D
5	Verginin tahakkuku
6	Verginin mahsubu
7	B
8	A
9	A
10	Harçlar
11	D
12	A
13	D

KAYNAKÇA

- AKDOĞAN Abdurrahman, “**Vergilerin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yayın No:54, Ankara, 1991.
- AKDOĞAN Abdurrahman, “**Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması**”, Gazi Kitabevi, Ankara 1998.
- AKYOL M.Emin, “**Geçici Vergi**”, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2002.
- ARSLAN Mehmet, “**Vergi Hukuku**”, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2006.
- AYAZ Garip, “**Vergilerin Yasallığı İlkesi ve Anayasa Mahkemesi Kararları**”, Vergi Dünyası, Sayı:181, Eylül, 1996.
- CANDAN Turgut, “**Vergilendirme Yöntemleri ve Uzlaşma**”, Yaklaşım Yayınları, Ankara ,2001
- ÇAĞAN Nami, “**Vergilendirme Yetkisi**”, İstanbul, 1982.
- GÜNDEL Ahmet, “**Vergi Suçları ve Cezaları**”, Adil Yayınevi, Ankara, 1996.
- GÜNEŞ Gülsen, “**Verginin Yasallığı İlkesi**”, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1998.
- KIRBAŞ Sadık, “**Vergi Hukuku**”, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996.
- KIZILOT Şükrü, “**Vergi İhtilafları ve Çözüm Yolları**”, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2002.
- KIZILOT Şükrü, “**Vergi Uyuşmazlıklarıyla İlgili Danıştay Kararları ve Özelgeler (Müktezalar)**”, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2002.
- KIZILOT Şükrü, Doğan Şenyüz, Metin Taş, Recai Dönmez, “**Vergi Hukuku**”, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007 .
- ORHANER Emine, “**Maliye**”, Tutibay Yayınları, Ankara, 1994.
- SÖNMEZ Erdal, “**Vergi Yargısı**”, Oluş Yayıncılık, Ankara ,1999.
- ŞENYÜZ Doğan, “**Türk Vergi Sistemi**”, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000.
- ŞENYÜZ Doğan, “**Vergi Hukuku**”, Ekin Kitabevi, Bursa ,2005.
- ŞENYÜZ Doğan, “**Türk Vergi Sistemi**” Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2005.
- TOSUNER Mehmet, Zeynep Arıkan, “**Vergi Usul Hukuku**”, İlkem Ofset, İzmir 2005.
- YANAR Senem, **Yayınlanmamış Maliye Dersi Notları**, Trabzon 1998, Ankara 2003.
- YILMAZ Ejder, “**Hukuk Sözlüğü**”, Yetkin Yayınları, Ankara ,1996.

-
- YILMAZ Güneş, “**Verginin Yasallığı İlkesi ve Bir Anayasa Mahkemesi Kararı Çerçevesinde Değerlendirilmesi**”, Vergi Sorunları, Sayı:177 Haziran, 2003.
 - Tüm Vergi Kanunları
 - 1982 Anayasası
 - www.activefinans.com
 - www.anayasa.gov.tr
 - www.avdb.gov.tr
 - www.canaktan.org
 - www.ceterisparibus.net.tr
 - www.e-akademi.org
 - www.gib.gov.tr
 - www.maliye.gov.tr
 - www.sayistay.gov.tr
 - www.turmob.org.tr
 - www.verginet.net
 - www.wikipedia.org
 - www.yonetisim.com